

Učinkovito vključevanje beguncev

Participativni pristopi za strokovne
delavce na lokalni ravni

1 | PRIROČNIK

ZAHVALA

Naročnik tega priročnika je regionalna pisarna UNHCR za Evropo, oblikovan pa je bil v sodelovanju s Skupino za migracijsko politiko. Napisal ga je Carmine Conte ob podpori Alexandra Wolffharda iz Skupine za migracijsko politiko, tehničnih napotkih večnamenske skupine UNHCR ter prispevkih udeležencev preskusa in potrjevanja na terenu v sedmih evropskih državah.

Posebna zahvala gre nacionalnim koordinatorjem v Bolgariji, na Finskem, v Grčiji, Italiji, na Malti, Poljskem in v Srbiji:

Bistra Ivanova (Multi Kulti Collective),

Sari Vanhanen (Finski inštitut za migracije),

Konstantinos Vlachopoulos (Helenska fundacija za evropsko in zunanjo politiko – ELIAMEP),

Gaia Testore (neodvisna raziskovalka in svetovalka),

Jean-Pierre Gauci, Bethany Wilkes in Sonia Marcantonio (fundacija People for Change),

Renata Stefańska (Center za raziskovanje migracij, Univerza v Varšavi),

Gordana Grujičić in Vladimir Petronijević (Grupa 484).

KOLOFON

Fotografije:

© UNHCR/Will Swanson

© UNHCR/Andrew McConnell

Shutterstock

Oblikovanje: dagmarvanschaik.nl

VSEBINA

1. PREDGOVOR	4
2. UVOD	6
3. STRUKTURA ZBIRKE ORODIJ	8
4. KAKO DELUJE TA ZBIRKA ORODIJ?	10
5. KATERA SO KLJUČNA PODROČJA CELOVITEGA PRISTOPA K INTEGRACIJI?	12
5.1 Jasnost glede potrebne podpore – nenehno ocenjevanje potreb, zavedanje ovir pri dostopu ter prilagajanje storitve na podlagi povratnih informacij in rednega ocenjevanja.	
5.2 Zagotavljanje podpore za potrebe vseh – oblikovanje storitev na način, da bodo različne skupine imele enak dostop do njih in prilagojeno podporo.	
5.3 Dolgoročno oblikovanje storitev – sprejemanje dolgoročne perspektive vključevanja, ki presega fazo sprejema in zgodnjega vključevanja.	
5.4 Delo za ljudi in skupaj z njimi – vključevanje upravičencev v ocenjevanje, načrtovanje, izvajanje in vrednotenje, upoštevanje njihovih povratnih informacij in njihovo obveščanje.	
5.5 Vključevanje lokalnih skupnosti in podpiranje prostovoljstva – mobilizacija virov družbe prejemnice ter spodbujanje zaupanja in pozitivne identifikacije.	
5.6 Prizadevanje za celovito podporo pri vključevanju – povezovanje in usklajevanje z drugimi izvajalci ter zapolnjevanje vrzeli v sistemu.	
6. SPLOŠNI KONTROLNI SEZNAM	67
7. KAZALNIKI ZA OCENJEVANJE KAKOVOSTI PRAKS VKLJUČEVANJA	68
8. SLOVARČEK	72
9. PRIČEVANJA	76

1. PREDGOVOR

Dogajanje na lokalni ravni je pomembno za učinkovito integracijo in vključevanje beguncev v skupnost.

Mesta so inkubatorji inovacij in dobrih praks v podporo zaščiti beguncev, kar dokazujejo njihove zaveze o izvajanju globalnega dogovora o beguncih. Kam se bodo begunci preselili in kako bodo vključeni v gostiteljske skupnosti, je odvisno od vizije, sodelovanja in zavzetosti županov, občin in lokalnih skupin. Lokalne oblasti pogosto izkazujejo velikodušno solidarnost z begunci in migranti, jih sprejmejo medse ter priznajo njihov bogat in raznolik prispevek. Lokalne skupnosti se lahko sočutno odzovejo tudi na preganjanje, izgubo in kulturno odtujenost oseb, razseljenih zaradi konfliktov in nasilja.

Ta priročnik je bil pripravljen v sodelovanju s Skupino za migracijsko politiko, njegov namen pa je dati praktične smernice lokalnim akterjem in jih dodatno spodbuditi k vključevanju beguncev.

Naš cilj je bil pripraviti zbirko orodij, ki temelji na praktičnih izkušnjah občinskih organov in lokalnih akterjev pri prenosu nacionalnih politik v rešitve, kot so ustrezna stanovanja, dostop do dokumentacije ter socialna in ekonomska vključenost. Te rešitve so najbolj učinkovite, če so begunci v celoti vključeni v njihovo oblikovanje in razvoj. Begunci prinašajo bogastvo znanj in izkušenj ter pripravljenost prispevati k svojim novim skupnostim. Vemo, da sodelovanje beguncev pri sprejemanju odločitev pomaga krepiti samozavest pri uveljavljanju osnovnih pravic ter spodbuja občutek pripadnosti in zaupanja v gostiteljskih skupnostih. Participativni pristopi vodijo k pametnejšim politikam in učinkovitejšim programom. Vendar pa je lahko učinkovito sodelovanje različnih skupin izziv, zlasti kadar je treba pri načrtovanju projekta upoštevati potrebe beguncev. To orodje je zasnovano tako, da lokalnim organom pomaga pri tem.

Orodje temelji na desetletjih izkušenj UNHCR in naših partnerjev ter na eksperimentiranju s participativnimi pristopi. Vendar je ta zbirka orodij drugačna. Neposredno obravnava posebne izzive županov, mestnih uprav in lokalnih izvajalcev storitev pri sprejemanju in vključevanju beguncev in migrantov. Uporabili smo razumljiv jezik in poudarili dobre prakse, da bi spodbudili inovativnost in ustvarjalnost. Razvili smo tudi kazalnike za merjenje napredka, ocenjevanje učinka in po potrebi za popravke.

To orodje je nastalo v sodelovanju z lokalnimi organi, izvajalci storitev, civilno družbo in organizacijami, ki jih vodijo begunci, po vsej Evropi. Testirali smo ga v več državah in okoliščinah ter ga ustrezno prilagodili. Spodbudilo nas je navdušenje in sodelovanje z orodjem, za katerega upamo, da bo koristno za strokovnjake po vsem svetu. Upamo tudi, da bo to živ vodnik, in vas spodbujamo, da delite dobre projekte, izkušnje in zamisli za prihodnje ponovitve orodja.

Gillian Triggs – pomočnica visokega komisarja UNHCR za zaščito

2. UVOD

Vključevanje novo prispelih prosilcev za azil, beguncev, migrantov in oseb brez državljanstva je postala ključna prednostna naloga županov, občinskih organov, lokalnih civilnih družb in izvajalcev storitev. Medtem ko nacionalne politike določajo širok politični okvir, se lokalne oblasti soočajo s pogosto težko nalogo, da jih udejanjijo in poiščejo praktične rešitve. Globalni dogovor o beguncih prepoznava integracijo in vključevanje kot skupno odgovornost, občine, zasebni sektor in lokalne organizacije pa so postali ključni nosilci inovacij in ključni partnerji UNHCR. Uspeh ali neuspeh pri doseganju učinkovitega vključevanja ali integracije na lokalni ravni lahko vpliva na prihodnje odločanje o azilu, preselitvah in dopolnilnih poteh. Zato je nujno, da to pravilno uredimo.

Medtem ko se je število pobud za vključevanje in integracijo od leta 2015/16, ko je bilo število prihodov največje, povečalo, imajo lokalni akterji in občinski organi malo praktičnih usmeritev o tem, kako lahko svoje storitve in prakse prilagodijo posebnemu položaju prosilcev za azil, beguncev, migrantov in oseb brez državljanstva ter njihovim potrebam po zaščiti. Sodelovanje je ključnega pomena. Pri načrtovanju projekta in ugotavljanju potrebnih popravkov je zelo pomembno sodelovanje, ki pa ga je včasih težko vzpostaviti in ohranjati skozi daljše časovno obdobje.

Razumevanje različnih potreb beguncev¹ in migrantov glede na starost, spol, kulturo, versko pripadnost, invalidnost ali druge dejavnike ter oblikovanje ustreznih programov za odziv nanje je zahtevna naloga, vendar je vredna truda. Ta zbirka orodij je zasnovana tako, da lokalnim akterjem pomaga pri oblikovanju participativnih pristopov v njihovih mestih, in temelji na desetletjih izkušenj humanitarnih in razvojnih akterjev pri oblikovanju programov, ki spodbujajo vključevanje in integracijo v gostiteljskih skupnostih.

Izvajalcem tudi pomaga razumeti, kakšen je učinek njihovega dela ter to, katere vrste praks lahko označimo kot dobre in jih uporabimo v različnih kontekstih. Pojem »dobre prakse« je postal osrednji pojem pri razvoju, financiranju, izvajanju, ocenjevanju in (mednarodnem) spodbujanju teh praks. Vendar pa se v praksi slabo razume, kaj je dobra praksa na področju vključevanja in integracije, saj ni jasnih meril, ki bi jih lahko uporabili pri oblikovanju in izvajanju novega projekta, da bi povečali njegov potencialni učinek.

¹ V tem priročniku izraz begunec lahko vključuje begunce, imetnike statusa subsidiarne zaščite, prosilce za azil in druge osebe, ki potrebujejo mednarodno zaščito in so upravičene do opisanih storitev. V tem besedilu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za vse spole, spolne izraze in spolen identitete.

Skupnost raziskovalcev je s številnimi mednarodnimi študijami na makro ravni zagotovila dober pregled standardov za spodbujanje vključevanja in nacionalnih politik, kot sta nacionalni mehanizem za ocenjevanje vključevanja (NIEM), ki temelji na pilotnem projektu UNHCR, in indeks politike vključevanja priseljencev (MIPEX). Na mikro ravni pa strokovnjaki za vključevanje in organi financiranja nimajo praktičnih orodij, s katerimi bi lahko preverjali ustreznost svojega načina delovanja ter njegovih morebitnih prednosti in slabosti glede na posebne potrebe beguncev in prosilcev za azil po zaščiti in socialnem varstvu. Ta zbirka orodij poskuša odpraviti to vrzel.

Prinaša praktična orodja in komunikacijsko gradivo za uporabo po korakih, ki jih lahko lokalni deležniki uporabljajo za načrtovanje, spremljanje, pridobivanje povratnih informacij od upravičencev ter ocenjevanje svojih praks integracije in vključevanja.

Zbirka orodij vsebuje tudi **ključna merila za lažje** prepoznavanje **dobrih praks** na področju integracije in vključevanja. V vsakem poglavju tega priročnika bodo dobre prakse predstavljene v skladu s posebnimi sklopi meril in dejavnikov uspeha ter možnostjo, da se v celoti ali delno prenesejo v druge nacionalne in lokalne okvire ali da se uporabijo pri oblikovanju politik vključevanja.

3. STRUKTURA ZBIRKE ORODIJ

Zbirka orodij za vključevanje temelji na najboljših razpoložljivih raziskavah in standardih iz vse Evrope, tudi tistih s strani lokalnih oblasti, mednarodnih organizacij, nevladnih organizacij, akademskih krogov in posameznih izvajalcev. Zbirko sestavljajo **priročnik**, ki ga je mogoče natisniti, **interaktivna spletna različica** priročnika, statistična preglednica, **animirani razlagalni videoposnetek** in **enominutni promocijski videoposnetek**.

1

PRIROČNIK ZA TISKANJE

Namen **priročnika** je zajeti konceptualni del zbirke orodij. Vključuje tekstovno in večpredstavnostno gradivo. Zagotavlja jasne in natančne smernice za izvajalce storitev in lokalne organe za celovit pristop k vključevanju beguncev, ki je zasnovan na šestih ključnih področjih. Cilj priročnika je zagotoviti strokovnim delavcem dostop do najboljših praks in tehnik za učinkovito vključevanje ter jim tako pomagati pri uspešnem izvajanju storitev.

4

ANIMIRANI RAZLAGALNI VIDEOPOSNETEK

Animirani razlagalni videoposnetek je dodaten medij za strokovne delavce, s pomočjo katerega se lahko seznanijo z glavnimi koncepti priročnika. Vendar je treba opozoriti, da razlagalni videoposnetek ne nadomešča priročnika, temveč je namenjen nudenju podpore za osrednje teme, opredeljene v poglavjih.

2

SPLETNI INTERAKTIVNI PRIROČNIK

Interaktivna spletna različica priročnika je uporabniku prijaznejša različica priročnika, poleg tega pa strokovnim delavcem omogoča izpolnjevanje kontrolnih seznamov za samoocenjevanje in beleženje opomb na koncu vsakega poglavja. Ti kontrolni sezname in opombe so nato samodejno povzeti na koncu priročnika, tako da lahko vsak strokovni delavec vidi svoj povzetek.

3

PREGLED REZULTATOV

Na spletu je na voljo **pregled rezultatov**, ki je strokovnjakom v pomoč pri prepoznavanju dobrih praks vključevanja z uporabo uporabniku prijaznega sistema točkovanja.

5

PROMOCIJSKI VIDEOPOSNETEK

Namen **enominutnega promocijskega videoposnetka** je povečati ozaveščenost o zbirki orodij ter strokovnjakom zagotoviti začetno konceptualno razumevanje njenega namena in ciljev.

Orodje je bilo najprej preizkušeno v sedmih pilotnih državah (**Bolgarija, Italija, Finska, Grčija, Malta, Poljska in Srbija**) ter temelji na razmisleku in povratnih informacijah ključnih deležnikov integracije.² Namen tega postopka je bil tudi ustvariti stabilne mreže strokovnjakov in organizacij v vseh državah, ki v celoti razumejo in vključujejo orodje v svoje programe. Cilj te metodologije je zagotoviti, da se bo zbirka orodij po začetni »testni fazi« v sedmih pilotnih državah široko uporabljala v celotni evropski regiji in tudi po svetu.

² Bistra Ivanova (Multi Kulti Collective); Gaia Testore (researcher and consultant); Sari Vanhanen (Migration Institute of Finland); Jean-Pierre Gauci (People for Change Foundation); Renata Stefańska (Center for Migration Research, Warsaw University); Vladimir Petronijevic (Grupa 484); Konstantinos Vlachopoulos (Hellenic Foundation for European and Foreign Policy - ELIAMEP)

»Predvsem je treba prisluhniti beguncem v zvezi z njihovimi potrebami in pričakovanji glede oblikovanja ukrepov zanje in v fazi ocenjevanja.«

NACIONALNI PARTNER UNHCR IN MPG

4. KAKO DELUJE TA ZBIRKA ORODIJ?

Da bi dosegli celovit pristop k integraciji in vključevanju, so **deležniki na področju integracije beguncev vabljeni, da uporabijo celotno zbirko orodij pri razvoju, prilagajanju in ocenjevanju svojih praks**. Čeprav nekateri vidiki morda niso relevantni za njihove projekte in področja dela, se lahko osredotočijo na tiste ključne elemente zbirke orodij, ki so pomembni in ključni za zagotavljanje njihovih storitev beguncem.

V ta namen ta zbirka orodij vsebuje **praktične kontrolne sezname, primere dobrih praks in vprašanja po korakih**, ki jih je mogoče uporabiti pri oblikovanju ali ocenjevanju novih ukrepov, povezanih z dokazi o obstoječih dobrih praksah na področju socialno-ekonomskega vključevanja, učinkovitega dostopa do pravic in kulturnega vključevanja. Obenem lahko služi kot orodje za vključevanje in razširjanje, namenjeno lokalnim skupnostim, ki si prizadevajo za integracijo in vključevanje.

Kontrolni sezname:

- bodo zagotovili **praktične smernice** za integracijo in vključevanje beguncev na koncu vsakega poglavja;
- **osebju bodo omogočili prepoznavanje ustreznih potreb** in zmogljivosti ter **boljše povezovanje z begunci** pri izvajanju dejavnosti;
- **pomagali bodo prilagajati storitve potrebam in potencialom beguncev** ter ustrezno **izvajati** obstoječe in nove projekte;
- **pomagali bodo oceniti, ali gre praksa v pravo smer**.
 - Če praksa izpolnjuje vse točke na kontrolnem seznamu, to pomeni, da organizacija v celoti izvaja celovit pristop k vključevanju in integraciji na ustreznem ključnem področju.
 - Če praksa ne izpolnjuje nekaterih točk na kontrolnem seznamu, to pomeni, da mora organizacija izboljšati način oblikovanja ali zagotavljanja storitev za begunce.
 - Če praksa ne izpolnjuje nobene od točk na kontrolnem seznamu, bo morala organizacija temeljito razmisliti o svojih storitvah ter pri njihovem razvoju in izvajanju upoštevati smernice iz zbirke orodij.

Dobre prakse, vključene v zbirko orodij, so opredeljene na podlagi ključnih meril v vsakem poglavju in petih ključnih splošnih kazalnikov (celoten seznam je na strani 68):

- **vključevanje in sodelovanje;**
- **ustreznost in dopolnjevanje;**
- **učinkovitost;**
- **trajnostna naravnost;**
- **partnerstva in sodelovanje.**

Kontrolni sezname za samoocenjevanje, ki so na voljo v spletnem priročniku, so namenjeni podpori izvajalcem storitev pri vrednotenju in spremljanju praks ter bodo:

- strokovnim delavcem v pomoč pri ocenjevanju njihovih storitev;
- v pomoč pri prepoznavanju vrzeli in možnosti za izboljšanje pri zagotavljanju storitev;
- strokovnim delavcem omogočali razmislek o obstoječih in novih praksah ter njihovo redno spremljanje;

- podpirali razpravo in izmenjavo z drugimi deležniki za krepitev strategij vključevanja in integracije.

Spletni **pregled rezultatov** bo lokalnim akterjem ponujal jasna merila za prepoznavanje dobrih praks in lahko dostopno orodje za hitro ocenjevanje praks integracije in vključevanja s pomočjo sistema točkovanja.

KOMU JE ZBIRKA ORODIJ NAMENJENA?

Ta zbirka orodij je zasnovana za:

- **javne organe in službe na nacionalni in lokalni ravni;**
- **organizacije civilne družbe, vključno z organizacijami, ki jih vodijo begunci;**
- **verske organizacije;**
- **izobraževalne ustanove;**
- **poslovne akterje.**

Namen zbirke orodij je celovito povezati in obravnavati izzive vključevanja ter okrepiti izkustvene skupnosti. Primerna je za uporabo tako na ravni organizacij, kot tudi izvajalcev storitev za begunce, ki bi se odločili za uporabo zbirke orodij, da bi z njeno pomočjo ocenili svojo organizacijsko kulturo in strukturo ter ju izboljšali.

ČEMU JE ZBIRKA ORODIJ NAMENJENA?

- **Samoocenjevanju:** deležniki na področju vključevanja beguncev lahko to zbirko orodij uporabijo za boljšo **analizo svojih praks** ter za poročanje in

refleksijo o glavnih rezultatih interno (znotraj skupine) in eksterno (s svojimi partnerji in deležniki, vključno z begunci samimi).

Spodbuditi jih želimo, naj to zbirko orodij uporabljajo **pri vseh ustreznih storitvah in praksah**, ki jih vodijo (kot izvajalci storitev) ali financirajo (kot financerji/podizvajalci). V ta namen je v zbirko orodij vključen uporabniku prijazen priročnik, ki pojasnjuje vsakega od teh korakov ter navaja primere uporabe in učinka tega pristopa.

- **Samorefleksiji in samoizboljšanju:** z uporabo te zbirke orodij lahko lokalni deležniki na svoje prakse pogledajo z novega zornega kota in ugotovijo, kaj že dobro deluje in kaj je pri zagotavljanju storitev za begunce mogoče izboljšati.

Prav tako lahko načrtujejo **nove dejavnosti in razvijajo predloge projektov**, ki predvidevajo celovit pristop k vključevanju in integraciji na področjih, ki so pomembna za njihovo organizacijo. V ta namen so v zbirki orodij navedeni primeri **dobrih praks**, ki bi lahko navdihnili prihodnje delo in projekte deležnikov na področju vključevanja in integracije beguncev, ter **povezave** do dodatnih virov za pridobitev nadaljnjih informacij o obravnavanih temah in praksah.

5. KATERA SO KLJUČNA PODROČJA CELOVITEGA PRISTOPA K INTEGRACIJI IN VKLJUČEVANJU?

Vključevanje beguncev je dinamičen in zapleten dvosmerni proces, ki je odvisen od potreb in zmožnosti vsakega posameznika in lokalne skupnosti.³ Zahteva prizadevanja družbe gostiteljice ter javnih in zasebnih institucij, da sprejmejo begunce in zadovoljijo njihove potrebe, pa tudi prizadevanja beguncev samih, da se prilagodijo novemu okolju, ne da bi se odrekli svoji kulturni identiteti. Ko se begunci počutijo varne, samozavestne in dobrodošle, lahko vlagajo v svojo novo državo bivanja in pomembno prispevajo k družbi. Ustrezna podpora, motivacija, spoznavanje lokalne kulture in sprejemanje novega družbenega okolja lahko prinesejo velike obojestranske koristi.

³ Izvršni odbor UNHCR, Sklep o lokalnem vključevanju št. 104 (Conclusion on Local Integration No. 104):

<https://www.unhcr.org/excom/exconc/4357a91b2/conclusion-local-integration.html>

V skladu z uspešnim in celovitim modelom vključevanja je za uspeh storitev za begunce bistvenih šest ključnih področij:

1. JASNA PREDSTAVA O PODPORI, KI JO POTREBUJEJO BEGUNCI

Nenehno ocenjujte potrebe, zavedajte se ovir pri dostopu ter prilagodite storitve na podlagi povratnih informacij in rednega ocenjevanja.

2. ZAGOTAVLJANJE PODPORE ZA POTREBE VSEH

Svoje storitve oblikujte tako, da bodo različne skupine imele enak dostop do njih in prilagojeno podporo.

3. DOLGOROČNO OBLIKOVANJE STORITEV

Sprejmite dolgoročno perspektivo vključevanja, ki presega fazo sprejema in zgodnjega vključevanja.

4. DELO ZA LJUDI IN SKUPAJ Z NJIMI

Vključite begunce v načrtovanje, izvajanje in ocenjevanje, cenite njihove povratne informacije in jih obveščajte.

5. VKLJUČEVANJE LOKALNIH SKUPNOSTI IN PODPIRANJE PROSTVOLJSTVA

Mobilizirajte vire družbe gostiteljice ter krepite zaupanje in pozitivno identifikacijo.

6. PRIZADEVANJE ZA CELOVITO PODORO PRI INTEGRACIJI IN VKLJUČEVANJU

Povezujte se in usklajujte z drugimi izvajalci ter zapolnjujte vrzeli v sistemu..

5.1. JASNA PREDSTAVA O PODPORI, KI JO POTREBUJEJO BEGUNCI

Nenehno ocenjujte potrebe, zavedajte se ovir pri dostopu ter prilagodite storitve na podlagi rednega ocenjevanja.

Za učinkovito spodbujanje vključevanja beguncev v družbo je pomembno, da smo pozorni na njihove spretnosti, zmožnosti in potrebe. To je potrebno od najzgodnejših faz zasnove in oblikovanja vseh dejavnosti in storitev do njihovega končnega izvajanja in vrednotenja. Cilj storitev vključevanja bi moral biti begunce opremiti in pripraviti za to, da se bodo znali odzivati na izzive, s katerimi se soočajo, se izogibati tveganemu vedenju pri obvladovanju stresnih situacij in izkoristiti priložnosti, ki vodijo k trajnim rešitvam. Izvajalci storitev in lokalni organi morajo k oblikovanju, izvajanju in nadaljnjemu razvoju svojih podpornih ukrepov pristopiti celostno ter spodbujati zmožnosti beguncev, da v programih in storitvah uspešno sodelujejo in jih dokončajo. Njihov končni cilj je delovati v smeri krepitve moči beguncev, da bodo lahko postali aktiven del družbenega okolja ter bodo samostojno dostopali do ekonomskih in socialnih virov.

PREDNOST JASNE PREDSTAVE O POTREBNI PODPORI

- Spodbujanje socialne in ekonomske zmožnosti beguncev, da samostojno, trajnostno in dostojanstveno zadovoljujejo svoje osnovne potrebe
- Natančnejše razumevanje potreb, zmogljivosti, izzivov in priložnosti za vključevanje beguncev
- Učinkovito prilagajanje storitev in strategij posebnim potrebam beguncev
- Spodbujanje zmožnosti beguncev za preprečevanje in sprejemanje izzivov in okrevanje po njih
- Zmanjšanje ranljivosti beguncev in njihove odvisnosti od humanitarne in zunanje pomoči

DEJAVNIKI USPEHA: MERILA ZA DOSEGANJE DOBRIH PRAKS

Neprestano ocenjevanje potreb: Storitve naj temeljijo na redni in celoviti oceni potreb in vrzeli; redno pregledujte in prilagajajte ukrepe glede na spremenjene okoliščine.

Ocena potreb iz več virov: Ocenite potrebe beguncev na podlagi vseh ustreznih razpoložljivih podatkov in različnih virov informacij.

Storitve brez ovir: Storitve razvijajte tako, da ne bo prihajalo do jezikovnih ovir in obremenjujočih administrativnih zahtev.

Enostavno dostopne in ciljno usmerjene informacije: Omogočite nemoten dostop do svojih storitev in zagotovite jasne informacije o možnostih prejemanja podpore.

Prilagojena podpora, ki utira pot do dolgoročne vključenosti: Zagotovite ciljno usmerjene storitve integracije, ki bodo omogočale reden dostop do izobraževanja, trga dela, stanovanja, lokalnega življenja in skupnosti.

KONTROLNI SEZNAM ZA JASNO OPREDELITEV POTREBNE PODPORE

Kontrolni seznam predstavlja podroben postopek po korakih, ki je organizacijam v pomoč pri načrtovanju in opredeljevanju vseh nalog, ki jih je treba izvesti za jasno predstavo o tem, kakšno podporo potrebujejo begunci.

Pri načrtovanju strategij vključevanja in potrebnih storitev **analizirajte vse ustrezne razpoložljive informacije** o posebnem položaju beguncev, med drugim tudi v pogovorih z begunci (za več podrobnosti glejte ključno področje 4), in ocenite trende pri rezultatih vključevanja beguncev.

Ugotovite obstoječe potrebe po integraciji, pa tudi morebitne nove izzive, povezane z izvajanjem vaših storitev. Pandemija COVIDA-19 je na primer povzročila nove težavne razmere za običajne izvajalce storitev in begunce (npr. težave pri učenju na daljavo na usposabljanjih na področju integracije zaradi pomanjkanja informacijskih kompetenc).

Prilagodite storitve, načrte in strategije ob zaznavanju novih potreb in izzivov na področju vključevanja. Prizadevajte si za sodelovanje beguncev ter spodbujajte odprto vzdušje in dobre odnose, v katerih boste lahko ocenili nove in pogosto nevidne potrebe po vključevanju (za več podrobnosti glejte ključno področje 4.4).

Poizvedujte o vzrokih za težave pri vključevanju ter odpravljajte diskriminacijo in ovire za boljše delovanje v prihodnosti. Težave so lahko posledica praks lokalne skupnosti, institucionalnih predsodkov ali strukturnih ovir.

Razmislite, kako podpreti zmožnost beguncev za reševanje lastnih potreb po integraciji in dostopanje do priložnosti za socialno-ekonomsko vključevanje. Begunci in njihove skupnosti imajo znanja in zmožnosti, ki jih lahko nadgradijo. Z dobrim poznavanjem njihovih zmožnosti boste bolje razumeli, kako jih najbolje uporabiti in okrepiti.

Zagotovite možnosti za vložitev pritožb in posredovanje povratnih informacij o vaših dejavnostih z vzpostavitvijo neodvisnih mehanizmov za povratne informacije (npr. anonimne pisne povratne informacije v lahko dostopnih škatlah na distribucijskih mestih, uradih, zdravstvenih centrih, šolah itd.).

Bodite pozorni na **dostopnost svojih storitev** in morebitne **ovire**, na katere bi lahko naleteli begunci pri dostopanju do teh storitev.

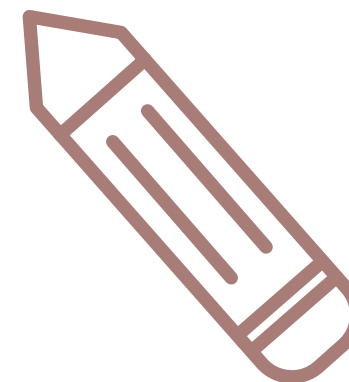
Upoštevajte versko raznolikost ter odpravljajte jezikovne in kulturne ovire, ki bi lahko ovirale dostop do vaših storitev. Na primer, zagotovite večjezično gradivo v različnih oblikah ali storitve tolmačenja kot podporo za storitve svetovanja in usmerjanja.

Odpravite obremenjujoče zahteve glede dokumentacije za dostop do vaših storitev, ki izhajajo iz pravil in pogojev, ki jih novi priseljenci ne morejo izpolniti.

Delujte **kot povezovalac in redno delite informacije**, da begunci ne bodo ostali prepuščeni sami sebi brez ustreznega poznavanja vaših storitev.

PRIMERI DOBRIH PRAKS ZA LAŽJI DOSTOP DO STORITEV ZA BEGUNCE

PRILAGOJENA PODPORA, KI UTIRA POT DO DOLGOROČNE VKLJUČENOSTI

Na Finskem so za priseljence v občini prejemnici organizirana srečanja za prehod s posebnih storitev na običajne. To pomeni, da se po določenem obdobju (3 leta), ko so begunci deležni podpore s posebnimi storitvami, organizira sestanek, na katerem ustrezni organi prejmejo ključne informacije o položaju beguncev (npr. obstoj posebnih potreb itd.), da jim jih ni treba ponovno zbirati. Cilj je preprečiti, da bi se po začetnem obdobju intenzivnega ali specializiranega dela še naprej zagotavljale posebne storitve. Namen te prakse je pripraviti in podpreti begunce, da bodo postali običajni prebivalci občine, enako kot ostali finski državljani, za kar je treba ustvariti varno in zanesljivo okolje ter skupnost, ki bo begunce vključila, da bodo lahko živeli običajno življenje.

Na Poljskem je Center za pomoč družinam v Lublinu ena najuspešnejših lokalnih vladnih ustanov za vključevanje beguncev, ki redno črpa sredstva EU. Begunci lahko za obdobje 24 mesecev najamejo 3 stanovanja v lasti mesta v okviru mestne sheme varovanih stanovanj, ki jo upravlja mestni center za podporo družinam v Lublinu. Varovana stanovanja lahko pomagajo tujcem v posebno težkih razmerah

in jih pripravijo na samostojno življenje v lokalni skupnosti.

V Turčiji Istanbulska metropolitanska občina (IMM) uporablja pristop zagotavljanja storitev, ki zajema vključevanje beguncev v različne storitve, med drugim socialne storitve, storitve za oblikovanje življenjskih pogojev, krepitev moči in sodelovanje. Center za krepitev moči žensk, sosedske hiše in dnevni centri Yuvamiz Istanbul (Istanbul je naš dom) zagotavljajo skupne storitve za begunce in člane gostiteljske skupnosti. Podobno lahko begunci uporabljajo storitve centrov za poklicno usposabljanje in uradov za zaposlovanje IMM. UNHCR je poleg tega podprl ISMEK (center Istanbulske metropolitanske občine za vseživljenjsko učenje) pri digitalizaciji tečajev v okviru ukrepov v času pandemije. Center za poklicno usposabljanje ISMEK je namenjen beguncem z več moduli usposabljanja v živo v arabščini, vključno s turščino za tujce, informacijskimi tehnologijami in socialno kohezijo. V okviru mestnega sveta Istanbula, platforme za civilno sodelovanje v okviru IMM, je bila ustanovljena tudi delovna skupina za begunce, v kateri lahko begunci delijo svoje predloge z IMM in mu posredujejo povratne informacije.

STALNO OCENJEVANJE POTREB

Humans in the Loop (HITL) je nagrajeno socialno podjetje v Bolgariji. Ustanovljeno je bilo leta 2017 z vizijo, da z usposabljanjem in delovnimi mesti v informacijski industriji krepiti moč skupnosti, ki so jih prizadeli konflikti. Družba HITL je zelo dejavna na področju ocenjevanja potreb in okoliščin upravičencev. V svojem procesu stalnega ocenjevanja, ki poteka enkrat na četrletje, HITL ugotavlja morebitne potrebe in izzive. Na primer, upravičence sprašuje o delovnih pogojih ter osebnih potovanjih in izkušnjah v okviru programov usposabljanja in izpopolnjevanja ter programov zaposlovanja. Pri tem uporabljajo ankete in preproste vprašalnike, s pomočjo katerih analizirajo povratne informacije in uvajajo spremembe glede na nove potrebe in morebitne ovire, s katerimi se upravičenci srečujejo pri delu ali usposabljanju. Te ankete vključujejo tudi dodaten razdelek za povratne informacije, v katerem se

lahko upravičenci pritožijo glede morebitnih osebnih izzivov, s katerimi se soočajo, ne da bi pri tem morali razkriti svojo identiteto. Te raziskave pozneje analizira in o njih poroča oddelek za socialne učinke, ki se o vseh vprašanih, povezanih z upravičenci, pogovori z odgovorno osebo ali oddelkom.

Razvojna agencija Karditsa (ANKA) izvaja programe in projekte na podeželskih in mestnih območjih okrožja Karditsa v Grčiji. Pri tem uporablja povratne informacije beguncev. Agencija ANKA je na primer organizirala fokusne skupine s predstavniki begunskih skupnosti, ki živijo v mestu Karditsa. Namen fokusnih skupin je zbrati povratne informacije o dejavnostih in nalogah in projektih organizacije ANKA, vključiti begunce in skupnosti migrantov v proces odločanja ter slišati njihova mnenja.

Združenje »Za Zemljo« na Poljskem je majhna organizacija, ki se ukvarja z vključevanjem beguncev v enem od begunskih centrov na Poljskem. O vseh svojih dejavnostih se posvetujejo z begunci, pogosto pa izvajajo tudi dejavnosti, s katerimi se odzivajo na prošnje beguncev, npr. srečanja z dietetikom, učenje vožnje s kolesom, zbiranje denarja za nakup očal ali računalnikov, ki so jih otroci potrebovali za šolanje v času pandemije Covida-19.

ENOSTAVNO DOSTOPNE IN CILJNO USMERJENE INFORMACIJE

Sofijsko združenje za razvoj (SDA) iz Bolgarije je občinska fundacija, ki je septembra 2021 odprla prvi urad za informacije in storitve za državljane tretjih držav v Sofiji. Gre za fizični prostor v središču Sofije, ki je namenjen neposrednemu zagotavljanju informacij in storitev vključevanja migrantov in beguncev, ki živijo v Sofiji. Urad je skupna pobuda SDA, občine Sofija, UNHCR, bolgarskega Rdečega križa in 13 nevladnih organizacij, ki delujejo na področju vključevanja beguncev in migrantov. Eden od ciljev urada je vsem različnim skupinam zagotoviti enakopraven in enostaven dostop do ponujenih storitev ter jih podpirati na lokalni ravni. Vsi partnerji beguncem in migrantom zagotavljajo lahko berljive letake v različnih jezikih, kot so angleščina, arabščina, perzijščina, paštunščina itd. Poleg tega bo na voljo spletna stran, na kateri bodo javno objavljene storitve urada, ustrezne informacije pa se bodo redno razširjale prek družbenih medijev. Urad deluje v okviru projekta, ki ga financira EU, SDA pa je z občino Sofija podpisala dodatni štiriletni partnerski sporazum, da bi zagotovila trajnost projekta tudi po izteku sedanjega financiranja.

Na Poljskem lahko priseljenci prek krizne linije za informacije za priseljence po telefonu ali elektronski pošti hitro dobijo informacije o tem, kako priti do storitev pomoči v Gdansku. Informacije so na voljo v več jezikih. Linija za pomoč je bila vzpostavljena kot odziv na raziskavo o spremembah, ki so se zgodile v življenju priseljencev zaradi epidemije Covida-19.

STORITVE BREZ OVIR

V mestu Hämeenlinna na Finskem zagotavljajo informacije o praksah, politikah in storitvah za priseljence, ki živijo v mestu in drugje na Finskem, na spletni strani [MyIntegration.fi](https://myintegration.fi). Vsebina spletnega mesta je vzporedno objavljena v finščini, angleščini, arabščini, somalščini in ruščini. Na voljo je tudi v zvočni obliki, ki jo je prek storitve ReadSpeaker mogoče poslušati v finščini, angleščini, arabščini in ruščini. Vsebino spletne strani pripravljajo sami priseljenci, ki lahko bolje predvidijo potrebe različnih skupin in odgovorijo na njihove potrebe. Bralcem omogoča tudi, da posredujejo povratne informacije v različnih jezikih. Na spletnem blogu je mogoče prebrati vsebine, ki jih pripravljajo prostovoljci in priseljenci, ki želijo svoje izkušnje z vključevanjem deliti z drugimi. Skrbniki spletnega mesta skrbijo, da se vsebina redno posodablja in so v ta namen tudi redno v stiku z lokalnimi oblastmi in službami.

PREBERITE VEČ: UPORABNO GRADIVO, REFERENCE

OECD, Working Together for Local Integration of Migrants and Refugees, (2018), OECD Publishing, Pariz.

V tem poročilu je opisano, kaj je potrebno za oblikovanje krajevnega pristopa k vključevanju na podlagi usklajenih prizadevanj na različnih ravneh upravljanja ter med državnimi in nedržavnimi akterji. V njem je predstavljen kontrolni seznam z 12 točkami – zbirka orodij, ki jo lahko uporabi vsako mesto ali regija v Evropi, znotraj OECD ali širše, ki si želi preko sodelovanja na različnih ravneh upravljanja in z drugimi lokalnimi akterji prizadevati za učinkovitejše vključevanje migrantov.

PandPAS, Pre and post - Arrival schemes To facilitate inclusion and prevent xenophobia and radicalisation, Welcome!” Collection of good practices already existing for refugees’ welcoming and first inclusion, 2018

To poročilo predstavlja zbirko dobrih praks vključevanja beguncev v okviru projekta PandPAS, ki vključuje sheme pred in po prihodu za lažje vključevanje ter preprečevanje ksenofobije in radikalizacije.

Pilat A. & Potkańska D., Local responses to the refugee crisis in Poland. Reception and integration, NIEM analyses, Institute of Public Affairs and Migration Policy Group, Varšava/Bruselj, 2017

Ta publikacija opredeljuje in analizira trenutne politike vključevanja prosilcev za azil in beguncev na Poljskem z lokalnega vidika ter opisuje politike, programe in dejavnosti sprejema, predintegracije in vključevanja, ki jih izvajajo javni in nevladni organi.

UNHCR, Operational guidance on accountability to affected people (AAP), 2020

To poročilo UNHCR vsebuje smernice za izvajanje načela odgovornosti do prizadetih oseb (Accountability to Affected People – AAP), ki je opisano kot »zaveza k namernemu in sistematičnemu vključevanju izraženih potreb, skrbi, zmožnosti in stališč zadevnih oseb v njihovi raznolikosti ter k odgovornosti za odločitve lastne organizacije ter ravnanje osebja pri vseh ukrepih in programih zaščite, pomoči in rešitev«.

UNHCR, The UNHCR Toolkit for Participatory Assessment in Operations, 2006

Ta zbirka orodij UNCHR opisuje vrsto korakov, ki jih je treba upoštevati pri izvajanju participativne ocene z begunci ali drugimi prisilno razseljenimi osebami. Sodelovalno ocenjevanje je opisano kot »proces vzpostavljanja partnerstev z begunkami in begunci vseh starosti in ozadij s spodbujanjem smiselne udeležbe prek strukturiranega dialoga«.

5.2 ZAGOTAVLJANJE PODPORE ZA POTREBE VSEH

Svoje storitve oblikujte tako, da bodo različne skupine imele enak dostop do njih ter enako raven njim prilagojene podpore.

Enak dostop do podpore za različne in ranljive skupine je ključnega pomena v vseh fazah zagotavljanja storitev. Ranljive in raznolike skupine so lahko, na primer, begunci in migranti, notranje razseljene osebe in osebe brez državljanstva, otroci brez spremstva in ločeni otroci, žrtve trgovine z ljudmi, invalidi, osebe LGBTIQ+, starejši, brezdomci, ogrožene ženske, osebe s težavami v duševnem in telesnem zdravju, ljudje na podeželju in manjšinske skupine. Strukturne neenakosti in (intersekcionalna) diskriminacija v kombinaciji z drugimi osebnimi okoliščinami lahko v praksi ogrozijo njihovo zmožnost dostopa do osnovnih storitev in pomoči.

Da bi lahko vključili storitve in obravnavali posebne potrebe različnih skupin, so potrebna dodatna sredstva in ciljno usmerjena pomoč. V ta namen bodo morali deležniki za vključevanje in integracijo zagotoviti sredstva in strokovno znanje za vzpostavitev mehanizmov za prepoznavanje, pregledovanje in napotitev oseb s specifičnimi potrebami, da se zagotovijo ustrezni in dostopni procesi in postopki.

KORISTI ZAGOTAVLJANJA PODPORE, KI USTREZA POTREBAM

- Vključevanje ranljivih posameznikov na različna področja in vključevanje storitev integracije
- Begunci z večjim tveganjem izključenosti imajo boljši dostop do trga dela, programov vključevanja, ocenjevanja znanja in spretnosti ter družabnega življenja v gostiteljski skupnosti
- Storitve so bolj prilagojene posebnim potrebam ranljivih posameznikov
- Vzpostavi se strategija in skupina za odzivanje, ki vključuje več deležnikov
- Premagovanje strukturnih ovir, diskriminacije in stereotipov do različnih skupin beguncev
- Izogibanje socialni izključenosti in marginalizaciji beguncev
- Povrnjen občutek lastne vrednosti in samozavesti ter krepitev moči beguncev
- Vzpostavljena mreža med ranljivimi posamezniki ter z gostiteljsko skupnostjo in ustreznimi institucijami (npr. lokalnimi ali nacionalnimi invalidskimi organizacijami)

DEJAVNIKI USPEHA: MERILA ZA DOSEGANJE DOBRIH PRAKS

Varnost in pomoč: Učinkovito in pravočasno obravnavajte ranljivost in tveganje za škodovanje v celotnem procesu vključevanja.

Usposobljeni strokovnjaki z različnih področij: Poskrbite, da bodo z različnimi ranljivimi skupinami beguncev delali usposobljeni strokovnjaki z različnih področij.

Dostopnost: Poskrbite, da bodo vse vaše storitve in objekti dostopni in vključujoči (prilagodljive oblike, brez ovir, povezanih s stališči oseb in komunikacijskih ovir) ter da bodo deležniki usposobljeni na področju raznolikosti.

Skupno izvajanje storitev: Storitve zagotavljajte v sinergiji z lokalnimi organi, nevladnimi organizacijami, zdravstvenimi in socialnimi službami, saj bo to omogočilo podporo ranljivim beguncem s specializiranimi storitvami.

KONTROLNI SEZNAM ZA ZAGOTAVLJANJE PODPORE ZA POTREBE VSEH

Kontrolni seznam predstavlja podroben postopek po korakih, ki je organizacijam v pomoč pri načrtovanju in opredeljevanju vseh nalog, ki jih je treba izvesti, da se zagotovi podpora za potrebe vseh.

Posvetujte se z osebami iz različnih skupin in jih spodbujajte k sodelovanju pri sooblikovanju storitev.

Prizadevajte si za **prepoznavanje in lociranje ranljivih skupin, posvetovanje z njimi in njihovo spremljanje.**

Poskrbite, da bodo vse ženske in moški vseh starosti prejeli **natančne, lahko berljive in dostopne informacije** o dostopu do vaših storitev v različnih oblikah (radio, ustno obveščanje, lahko berljive informacijske knjižice, besedila s simboli in slikami, avdiovizualno gradivo za begunske otroke z motnjami v duševnem razvoju itd.).

Pri pripravi svojih storitev **zagotovite uravnoteženo in enakopravno zastopnost** različnih skupin.

Pri oblikovanju in izvajanju storitev **upoštevajte različne potrebe, skrbi in vrednote** vseh različnih skupin beguncev.

Vzpostavite **posebne mehanizme, varne prostore in forume** za spodbujanje enakega dostopa in podpore za različne skupine. Na primer, vzpostavite lahko neformalna okolja, ki bodo ženskam in dekletom zagotavljala varen prostor, kjer se bodo lahko sprostile in dobile dobre nasvete ter svobodno in brez obsojanja spregovorile o svojih izkušnjah, izzivih in celo travmah.

Svoje storitve oblikujte tako, da kar najbolj izkoristite zmožnosti vseh, tudi najranljivejših kategorij posameznikov.

Partnerje in ljudi, ki delajo v zdravstvenih in socialnih službah, usposobite za prednostno vključevanje ranljivih skupin in **krepite njihove zmogljivosti** za samostojno izvajanje.

Zagotovite, da bodo v usposabljanja in delavnice vključeni predstavniki lokalne skupnosti in mrež, kot so mladinske skupine, ženske in invalidske organizacije, organizacije LGBTIQ+ ter drugi kolektivi.

Poskrbite, da bodo **izvajalci storitev in potencialni partnerji zagotavljali specializirane storitve**, ki bodo dostopne ranljivim skupinam, na primer zagotavljanje ustrezne nastanitve in posebne opreme, potrebne za mobilnost invalidnih beguncev.

Pri načrtovanju in izvajanju projektov poskrbite za **prožnost storitev**, saj veliko beguncev dela zunaj običajnega delovnega časa, ter zagotovite prilagojeno in neformalno podporo beguncem (npr. prijatelji ali mentorji, viri ali prostori zunaj delovnega časa).

Pri ocenjevanju svojih storitev uporabljajte **posebna vprašanja o potrebah različnih skupin** ter zbrane podatke uporabite za ukrepanje in prilagajanje storitev glede na ovire, s katerimi se soočajo ranljivi posamezniki.

Poskrbite, da bodo imele vse ženske in moški vseh starosti **možnost podati** svoje pripombe in povratne informacije o opravljenih storitvah.

Ozaveščajte in govorite o posebnih potrebah ljudi, ki pripadajo ranljivim skupinam, ko se o teh vprašanjih pogovarjate z nacionalnimi in lokalnimi oblastmi, uslužbenci organov pregona, zdravstvenimi delavci, drugimi humanitarnimi delavci in mediji.

Sprejmite načrte za enakost, zlasti za javne službe in lokalne organe, v katerih so opredeljena konkretna orodja za preprečevanje diskriminacije in krepitev enakosti.

PRIMERI DOBRIH PRAKS ZA ZAGOTAVLJANJE PODPORE ZA POTREBE VSEH

DOSTOPNOST

MigrantLife.bg je bolgarska spletna platforma za samopomoč, katere namen je okrepiti in podpreti migrante in begunce, ki prebivajo v Bolgariji, z izčrpnimi, posodobljenimi in zanesljivimi informacijami. Vsebuje številne kategorije, ki med drugim vključujejo pravno pomoč, zaposlovanje, izobraževanje, socialne prejemke, poroko z bolgarskim državljanom, državljanstvo, trgovino z ljudmi, pridržanje, pomoč pri prostovoljni vrnitvi in reintegracijo. Trenutno je na voljo v sedmih jezikih, in sicer bolgarščini, angleščini, arabščini, perzijščini, urdujščini, paštunščini in ruščini. Platforma je na voljo v sedmih najpogostejših jezikih beguncev in migrantov v Bolgariji, tako da so jezikovne ovire v čim večji meri odpravljene. Poleg tega je na voljo modul »Zaproši za pomoč«, v katerem lahko uporabniki zastavijo svoja vprašanja, na katera jim ekipa Fundacije za dostop do pravic (Foundation for Access to Rights) odgovori po telefonu, aplikaciji Zoom ali e-pošti. Na ta način lahko begunci in migranti, ki prebivajo zunaj Sofije, kjer specializirana pravna pomoč strokovnjakov s področja migracijskega prava ni vedno na voljo, izkoristijo strokovno pravno svetovanje. Elementi na platformi so enostavni za branje in zagotavljajo navodila korak za korakom.

Mesto Hämeenlinna na Finskem organizira tečaje za priseljence, ki se ne udeležujejo formalnega izobraževanja, na primer zaradi zdravstvenega stanja, življenjskih razmer ali porodniškega dopusta. Namen teh tečajev

je spodbujati znanje finskega jezika, izboljšati bralne in pisne spretnosti ter zagotoviti razložene informacije o finski družbi. Udeleženci lahko uresničujejo tudi svoje osebne cilje, kot so oblikovanje dnevne rutine, spoznavanje drugih in prostočasne dejavnosti. Glede na to, da ima veliko udeležencev zdravstvene težave, je med tečaji več odmorov, uporabljajo pa se tudi različne vrste učnih dejavnosti. Tedensko je učnih ur manj kot pri formalnem izobraževanju, da poučevanje ne bi postalo preveč naporno in preobremenjujoče za udeležence.

Na Švedskem je občina Vänernborg vzpostavila posebno sprejemno enoto za begunce, ki je dvakrat na teden odprta za javnost in v kateri lahko begunci enostavno dobijo informacije o ugodnostih, za katere lahko zaprosijo. Beguncem je dodeljena kontaktna oseba, ki jim svetuje in pomaga pri praktičnih zadevah, na primer pri vpisu na tečaj švedskega jezika, vpisu otrok v šolo, pridobitvi bančnega računa in bančne kartice, iskanju primernega povišstva ali preprosto pri spoznavanju mesta.

V zvezni deželi Västra Götaland na Švedskem so socialne službe spremenile svoj pisni in govorni jezik, tako da je lažje razumljiv in manj birokratski. S tem so upravičencem omogočili, da lahko bolje razumejo razloge za dodelitev ali zavrnitev socialne podpore.

USPOSOBLJENI STROKOVNJAKI Z RAZLIČNIH PODROČIJ

Da bi pospešila vključevanje otrok migrantov, vključenih v izobraževalni sistem države, je skupina 484 v Srbiji vzpostavila sodelovanje z Olimpijskim komitejem Srbije. Leta 2018 so oblikovali program, ki naj bi z različnimi učnimi in obšolskimi dejavnostmi v šoli, pa tudi zunaj šolskih prostorov prispeval k intenzivnemu in dinamičnemu druženju med otroki migranti in lokalnimi otroki. Program vključuje seminar in izvedbo olimpijskega razreda. Namen seminarja je okrepiti strokovne kompetence za delo z otroki migranti in oblikovati obšolske prostočasne dejavnosti zanje. V ta namen strokovne delavce in učitelje telesne vzgoje seznanja s psihološko-čustvenim stanjem otrok migrantov, kulturami držav, iz katerih prihajajo migranti, in jim omogoča izmenjavo izkušenj o pristopu in metodologiji, ki se uporablja pri izobraževanju, ter oblikah didaktičnega gradiva. To prispeva k ustrežnejšemu vključevanju otrok migrantov v osnovnošolsko izobraževanje v Srbiji, spodbuja pa tudi širjenje strpnosti, razumevanja, sprejemanja različnih identitet, kulturne raznolikosti in medkulturnega sodelovanja.

Na Finskem center za izobraževanje odraslih v Turkuju redno organizira individualne razgovore s študenti. Na začetku, v sredini in ob koncu 10-mesečnega integracijskega tečaja imajo vsi učenci individualne razgovore z učitelji za integracijo. V teh pogovorih učenec in učitelj zaupno razpravljata o različnih vidikih življenja, kariere in načrtov za prihodnost. Te razprave pomagajo učencem izraziti mnenja in občutke v zvezi s procesom vključevanja ter poiskati lastno pot za vključitev v družbo gostiteljico.

VARNOST IN POMOČ

Jezuitska služba za begunce v Srbiji vodi integracijsko hišo Pedro Arrupe, ki zagotavlja zatočišče ranljivim skupinam mladoletnikov brez spremstva, starih do 14 let, ločenih od svojih družin. V njihovih prostorih lahko za določen čas prenoči do 20 oseb. Poleg osnovnih potreb, kot so nastanitev, hrana, oblačila in zdravstvena oskrba, so organizirane tudi skupne dejavnosti ter individualna psihološka podpora, ki jo zagotavlja osebe in partnerske organizacije. Med bivanjem so upravičenci, ki ostanejo dlje kot mesec dni, vključeni v izobraževalni sistem, neformalno izobraževanje in ustvarjalne delavnice pa se uporabljajo za krepitev in spodbujanje vključevanja v izobraževalni sistem. Ustanova skrbi za najbolj ranljive skupine otrok: žrtve fizičnega, psihičnega in spolnega nasilja, otroke, za katere obstaja nevarnost, da postanejo žrtve trgovine z ljudmi, različnih oblik izkoriščanja in tihotapljenja, in za katere je ugotovljena potreba po izločitvi iz večjih skupin. Delo z upravičenci je organizirano tako, da se upoštevajo ugotovljene ranljivosti, informacije o hišnih pravilih in podpori v hiši pa so na voljo v različnih jezikih.

Na Poljskem se pod okriljem fundacije Ocalenie izvaja projekt »[Moja priložnost na Poljskem](#)«, ki je namenjen izboljšanju osnovnih znanj tujcev z dovoljenjem za opravljanje dela v državi. Podpora vključuje ugotavljanje njihovih potreb ter

zagotavljanje usposabljanja, svetovanja in psihološke pomoči. Vsem udeležencem je zagotovljena izobraževalna podpora v obliki teoretičnega in praktičnega usposabljanja. Vsakemu udeležencu pomaga mentor, ki skrbi za motivacijo udeleženca. Njun odnos temelji na mentorstvu in vključuje poučevanje, razvojno podporo in svetovanje. Upravičenci so med usposabljanjem upravičeni tudi do brezplačnega varstva otrok. Udeležencem, ki to želijo, je na voljo tudi psihološka podpora, in sicer v obliki individualnih srečanj s psihologom in podpornih skupin.

V Grčiji je občina Atene začela izvajati pilotni program za spodbujanje vključevanja mladih beguncev, v okviru katerega izvaja jezikovne tečaje, individualno poklicno in stanovanjsko svetovanje ter usposabljanje na področju računalništva in avdiovizualne umetnosti.

V Atenah v Grčiji [terapevtski center za odvisnike KETHEA](#) izvaja program za priseljence in begunce z odvisnostmi, ki je posebej namenjen zagotavljanju informacij, svetovanju, psihološki podpori in preprečevanju ponovnega zapada v odvisnost.

V Grčiji je atenska Karitas ustanovila dnevni center za begunske družine, ki je varen in gostoljuben

prostor, zasnovan kot običajen dom s prostorom za počitek in otroke, televizijo, kuhinjo, družinskim prostorom, sanitarijami in tuši. Begunke lahko tu jedo, spijo, počivajo, dojijo, se tuširajo s toplo vodo, hranijo svoje otroke, dobijo čista oblačila in higienske pripomočke ter imajo dostop do interneta, da lahko komunicirajo s svojimi družinami in se posvetujejo s socialnim delavcem. Cilj te storitve je, da se ženske in otroci počutijo varne, dobrodošle, spoštovane in »doma«.

V Nemčiji ministrstvo mesta Hamburg za delo, socialne in družinske zadeve ter vključevanje podpira in financira »EmpowerVan«, mobilno službo za informiranje in svetovanje v večnamenskem kombiju, ki redno obiskuje sprejemne centre in nastanitvene obrate. Cilj je odpraviti izoliranost deklet in žensk v sprejemnih in nastanitvenih centrih, kjer pogosto nimajo varnega in zasebnega prostora. Kombi služi kot varen prostor za nudenje pomoči ženskam – od zdravniških pregledov do iskanja novega stanovanja, če je bila ženska žrtev zlorabe.

PREBERITE VEČ: UPORABNO GRADIVO, REFERENCE

Skupščina evropskih regij (AER), Tuning of AMiD Outcomes to European Local Authorities, 2019

To poročilo ponuja vpogled v to, kako podpreti učinkovito upravljanje sprejema in vključevanja beguncev, prosilcev za azil in migrantov invalidov v EU.

Access to Services for Migrants with Disabilities (AMiD) Gap Analysis and Need Assessment Report: Austria, Finland, Greece and Italy, 2018

To poročilo opredeljuje in analizira vrzeli in izzive v obstoječem sektorju storitev, namenjenim invalidom, ter storitve, ki so na voljo invalidnim migrantom v Avstriji, Grčiji, na Finskem in v Italiji. Ugotovitve iz vseh nacionalnih poročil bodo prispevale k razvoju zbirke orodij, namenjene ocenjevanju in prepoznavanju posebnih potreb posamezne ranljive skupine.

Handicap International, Disability Checklist for emergency response Adapted from Disability Task Force

Ta dokument vključuje kontrolni seznam za invalide za ukrepanje v izrednih razmerah ter splošne smernice za zaščito in vključevanje poškodovanih oseb in invalidov.

Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA), Integration of young refugees in the EU: good practices and challenges, 2018

Poročilo agencije FRA prikazuje uspešne prakse vključevanja mladih beguncev (otrok in mladih, starih od 16 do 24 let) v EU.

Medagencijski stalni odbor (IASC), Gender Handbook for Humanitarian Action, 2017

Ta priročnik je jedrat vodnik, ki temelji na izkušnjah humanitarne skupnosti in odraža glavne izzive, s katerimi se srečujemo pri zagotavljanju ustreznega vključevanja načela enakosti spolov v humanitarno načrtovanje in programiranje.

UNFPA, Women and Girls Safe Spaces Guidance, 2015

Te smernice vsebujejo pregled tega, kaj so varni prostori in katera ključna načela je treba upoštevati pri vzpostavljanju takšnih prostorov v humanitarnih in pokriznih okoliščinah.

UNHCR-IDC, Vulnerability Screening Toolkit - Identifying and addressing vulnerability: a Toolkit for asylum and migration systems, 2016

Ta zbirka orodij za odkrivanje in reševanje razmer, v katerih se pojavljajo ranljivosti, je rezultat sodelovanja UNHCR in IDC in je namenjena usmerjanju in obveščanju delavcev terenu ter odločevalcev o pomenu dejavnikov ranljivosti za odločitve o pridržanju, alternativah k pridržanju, nastanitvi v odprtih sprejemnih centrih, namestitvi v skupnosti in možnostih podpore v okviru azilnih in migracijskih postopkov ter sistema.

UNHCR, Age, Gender and Diversity Policy, 2018

Ta politika prikazuje, kako UNHCR uporablja pristop na podlagi starosti, spola in raznolikosti pri vseh vidikih svojega dela, da bi zagotovil, da lahko prisilno razseljene osebe enakopravno uživajo svoje pravice in smiselno sodelujejo pri odločitvah, ki vplivajo na njihova življenja, družine in skupnosti.

UNHCR, A Framework for the Protection of Children, 2012

Ta okvir, ki ga je razvil UNHCR, uporablja sistemski pristop k zaščiti otrok, ki vključuje ukrepe za nosilce dolžnosti na vseh ravneh – družinski, skupnostni, nacionalni in mednarodni –, da bi zmanjšali tveganja za zaščito otrok in se nanje odzvali.

UNICEF, Guidance on Including Children with Disabilities in Humanitarian Action (2017)

Te smernice, ki jih je pripravil UNICEF, pomagajo zagotoviti, da so otroci in mladostniki s posebnimi potrebami vključeni v vse faze humanitarnega delovanja, od priprav na izredne razmere do okrevanja po njih.

5.3 DOLGOROČNO OBLIKOVANJE STORITEV

Sprejmite dolgoročne perspektive vključevanja, ki presega fazo sprejema in zgodnjega vključevanja.

Izvajalci storitev, lokalni organi in njihovo osebje (kot so šole, zavodi za zaposlovanje, socialno varstvo, bolnišnice in drugi organi) morajo razumeti potrebe beguncev in jih izpolnjevati tudi po fazi sprejema in zgodnjega vključevanja. Pomanjkanje dolgoročne perspektive lahko sicer še poveča revščino in socialno-ekonomsko izključenost.

Službe za vključevanje bi morale uporabljati ciljno usmerjene ukrepe za posebne potrebe beguncev, ki podpirajo dolgoročno naselitev in socialno mobilnost (npr. dostop do jezikovnih tečajev na višjih ravneh, ocenjevanje, priznavanje in izpopolnjevanje spretnosti in znanj, podpora pri terciarnem izobraževanju itd.). Da bi se lahko odzvali na izzive sodobnih priseljenskih družb, je treba ukrepe vključevanja uskladiti in prilagoditi na vseh ustreznih področjih politike. Ustvarjanje dolgoročnih storitev in priložnosti za socialno-ekonomsko vključevanje beguncev je ključnega pomena za uresničitev celostnega pristopa k vključevanju. Zato je potreben prehod od časovno omejenih projektnih pobud, ki niso medsebojno povezane in so odvisne od enega (zunanjega) donatorja, k celoviti večletni strategiji vključevanja, ki temelji na zagotovljenem financiranju ali različnih možnostih financiranja.

KORISTI DOLGOROČNEGA OBLIKOVANJA STORITEV:

- učinkovito priznavanje spretnosti, kvalifikacij in vrednosti beguncev;
- preprečevanje družbeno-kulturne segregacije v soseskah, lokalnih ustanovah in skupnostih gostiteljicah;
- boljši in rednejši dostop beguncev do izobraževanja, stanovanja, zdravstvenih storitev in zaposlitve;
- razvoj večkulturne in večjezične družbe, ki ohranja socialno kohezijo;
- redna interakcija med nedavno prispelimi in domačimi prebivalci;
- pozitivni rezultati vključevanja, ki zmanjšujejo socialno-ekonomske razlike med nedavno prispelimi in domačimi prebivalci.

DEJAVNIKI USPEHA: MERILA ZA DOSEGANJE DOBRIH PRAKS

Horizontalno usklajevanje in usklajevanje na več ravneh: Vzpostavite močne mehanizme horizontalnega usklajevanja politik med ključnimi akterji, vključno z lokalnimi javnimi organi ter nevladnimi organizacijami in zasebnimi izvajalci storitev.

Raznolikost v javnih storitvah: Raznolikost prebivalstva naj se odraža v sestavi delovne sile v javnih službah na vseh ravneh zaposlovanja.

Nenehno prilagajanje potrebam raznolike družbe: Raznolikost naj bo vključena v upravljanje socialnih storitev in infrastrukture, kot so šole, predšolska vzgoja, socialno varstvo, javna stanovanja in zdravstvene storitve.

Dolgoročni cilji vključevanja: Sprejmite učinkovite načrte ali strategije regionalnega ali lokalnega vključevanja, za katere bodo zagotovljena posebna proračunska sredstva in v katere bodo vključene zainteresirane strani (civilna družba, lokalna in regionalna raven itd.).

Medkulturna kompetenca: Pri opravljanju svojih storitev povečajte medkulturno občutljivost in občutljivost za raznolikost, vključno s zmožnostjo obveščanja in komuniciranja v tujih jezikih, če je to potrebno.

KONTROLNI SEZNAM ZA DOLGOROČNO OBLIKOVANJE STORITEV:

Kontrolni seznam predstavlja podroben postopek po korakih, ki je organizacijam v pomoč pri načrtovanju in opredeljevanju vseh nalog, potrebnih za vzpostavitev dolgoročnih storitev ⁴

Zagotovite oceno potreb in natančno napoved nastajajočih ozkih grl in prihodnjih potreb beguncev na vašem območju (glejte ključno področje 1).

Uskladite in uravnotežite svoje naložbe v različne sisteme in področja politike (npr. otroško varstvo, izobraževanje, stanovanja) na določenem območju ter zagotovite, njihovo medsebojno dopolnjevanje; **prednostno obravnavajte socialne naložbe** in ustrezno **socialno infrastrukturo**.

Zagotavljajte **jezikovne tečaje** tudi po začetnem obdobju vključevanja, na višjih ravneh znanja in glede na potrebe, kot podporo beguncem, ki v državi živijo že več let ali dlje.

Uvedite ciljno usmerjeno poklicno usposabljanje za begunce in spremljevalne ukrepe za redno usposabljanje na podlagi ocenjevanja in potrjevanja spretnosti ali kvalifikacij.

Otrokom beguncem v šolah in njihovim staršem zagotavljajte sistematično podporo; starše je treba vključiti v učni proces njihovih otrok, saj imajo ključno vlogo ne le pri njihovem šolskem uspehu, temveč tudi pri njihovem dolgoročnem socialnem prilagajanju.

Spodbujajte in podpirajte mentorske in prijateljske programe za lažje socialno vključevanje (za več podrobnosti glejte ključno področje 5).

Spodbujajte pobude za vpis beguncev v visokošolsko izobraževanje.

Podpirajte dostop do zdravstvenega varstva, zlasti do storitev za duševno zdravje in oskrbe starejših.

⁴ Upoštevajte, da nekatere naloge ne veljajo za nevladne organizacije in jih zato ne bi smeli upoštevati v njihovem postopku ocenjevanja.

Pomagajte beguncem pri prehodu iz sprejemne ustanove za prosilce za azil v samostojno nastanitev; **omogočite jim dostop** do razpoložljivih **subvencij za stanovanja ali socialnih stanovanj**.

Zagotovite potrebna sredstva lokalnim in manjšim nevladnim organizacijam, ki si prizadevajo za dolgoročno vključevanje beguncev.

Vlagajte in prerazporejajte javna sredstva v **soseske z nizkimi dohodki in raznolikim prebivalstvom**.

Poskrbite za usklajevanje med socialnim in prostorskim (urbanističnim) načrtovanjem tako horizontalno kot vertikalno na različnih ravneh upravljanja.

Zagotovite, da bodo zmogljivosti javnih storitev ustrezale potrebam prebivalstva na vašem območju.

Spodbujajte nove pozitivne zgodbe o beguncih na območjih, kjer socialne naložbe stagnirajo ali se zmanjšujejo.

Prepoznajte nove možnosti financiranja za dolgoročno vključevanje in podprite vloge izvajalcev storitev, saj bo EU v obdobju 2021–2027 zagotovila več skupnih sredstev za vključevanje beguncev in migrantov ter lažji dostop za lokalne organe, zlasti pa bo za namen spodbujanja dolgoročnega vključevanja omogočila večjo uporabo evropskega socialnega sklada, ki je glavni instrument financiranja EU za socialno vključevanje in vključevanje na trg dela.

Svoje storitve prilagodite posebnim potrebam beguncev, da zagotovite dolgoročno vključenost in se izognete dolgotrajni odvisnosti od zunanje pomoči.

Begunce obveščajte o dolgoročnih koristih vaših storitev in preprečite osip; med pandemijo Covida-19 lahko na primer vzpostavite nove komunikacijske kanale za sodelovanje z begunci (srečanja lahko organizirate na prostem, redno uporabljate družbene medije, aplikacijo WhatsApp itd.); zagotovite tehnična sredstva za dostop beguncev do vaših storitev (zagotovite jim prenosne in tablične računalnike, internet itd.).

PRIMERI DOBRIH PRAKS ZA PODORO BEGUNCEM PO ZGODNJEM SPREJEMU

DOLGOROČNI CILJI VKLJUČEVANJA

Center za priseljevanje, azil in sodelovanje (Centro immigrazione asilo e cooperazione - CIAC, onlus) v Italiji izvaja projekt skupnega bivanja Tandem, v katerega so vključeni mladi Italijani in mladi migranti (med 19 in 30 let) s statusom mednarodne zaščite, njegov namen pa je spodbujati medkulturne odnose, medsebojno podporo in samostojnost. Namen projekta Tandem je pomagati beguncem, da zapustijo sistem sprejema, dostopajo do dostojnih stanovanjskih rešitev, pridobivajo informacije in razvijajo osebne mreže. V ta namen posebna pisarna zagotavlja dostopne urnike in ekonomsko podporo pri plačevanju komunalnih storitev. Upravičenci Tandema se udeležujejo tudi mesečnih skupnih in individualnih srečanj. Pri upravljanju stanovanj sodelujejo tudi uradniki, ki s svojo stalno prisotnostjo pomagajo izboljšati odnose z upravičenci in odkriti morebitne ovire. Tandem predstavlja inovativno rešitev za odpravljanje ovir, s katerimi se begunci srečujejo pri iskanju rešitev za nastanitev in vzpostavljanju osebnih odnosov v državi gostiteljici.

Javno podjetje občine Bologna za storitve osebam (Azienda di Servizi alla Persona della Città di Bologna - ASP) v Italiji izvaja mednarodni projekt SiforREF, namen katerega je preprečiti tveganje marginalizacije beguncev po fazi sprejema. Projekt spodbuja sodelovanje oblikovalcev politik, deležnikov, lokalnih institucij in upravičencev pri vključevanju beguncev. Informacije o potrebah po vključevanju in lokalnih virih se zbirajo s posvetovalnimi dejavnostmi (vprašalniki, strukturirani intervjuji, fokusne skupine), v katere so vključeni begunci in združenja migrantov. ASP nato organizira številne delavnice in skupnostne laboratorije na štiri teme: dom, socializacija, zaposlitev in krepitev moči ljudi. Z njimi želi izboljšati osebne mreže beguncev in dostop do informacij. Za ohranjanje stikov z ljudmi in lažjo dostopnost dejavnosti sta bila vzpostavljena posebna številka WhatsApp in e-poštni naslov. Begunci imajo možnost pisati sporočila in prositi za informacije (npr. čas in lokacije laboratorija) v vseh jezikih. Časovni raspored dejavnosti je dostopen tako beguncem kot domačinom.

MEDKULTURNA KOMPETENCA

Na Švedskem je občina Botkyrka razvila pilotni projekt UNESCO LUCS za medkulturno sprejemanje beguncev. Rezultati pilotnega projekta kažejo, da se medkulturno sprejemanje ustvarja tako pri srečanju z begunci in novimi prišleki kot tudi na strukturni organizacijski ravni.

Na Madžarskem je Srednjeevropska univerza ustanovila **pobudo za odprto učenje (OLive)**, ki poteka v več evropskih državah v sodelovanju z drugimi univerzami in ponuja redne ali izredne izobraževalne programe, namenjene pomoči beguncem pri dostopu do visokošolskega izobraževanja. OLive ne zagotavlja le akademskih veščin in znanja, temveč spodbuja tudi razvoj jezikovnih veščin, ki so potrebne v akademskem okolju. Poleg tega OLive beguncem pomaga razvijati zagovorniške in poklicne spretnosti, ki dopolnjujejo njihovo akademsko pripravo.

V Nemčiji okrožje **Heilbronn** organizira prostovoljno ali plačano mentorstvo za starše v šolah, s katerim želi odpraviti pomanjkanje dialoga in sodelovanja med šolami in starši migranti. Okrožje išče ljudi, ki govorijo nemško in še en jezik ter so pripravljeni obveščati starše migrante o šolskem sistemu. Mentorji so nato napoteni v šole in vrtce, ki zaprosijo za njihove storitve, in dobijo nadomestilo za stroške.

NENEHNO PRILAGAJANJE POTREBAM RAZNOLIKE DRUŽBE

Pilotni projekt na Poljskem, **Welcome Home**, poskuša beguncem olajšati dostop do stanovanj, saj so najemnine na zasebnem trgu nedosegljive, čakalne vrste za socialna stanovanja pa dolge. V ta namen organizacija z najemodajalci najprej podpiše dolgoročne (za več kot dve leti) pogodbe za najem stanovanj po tržni ceni, nato pa stanovanja odda v podnajem po ceni, nižji od tržne, begunskim družinam, ki jim grozi brezdomstvo. Poleg tega družine med bivanjem v teh stanovanjih sodelujejo v prilagojenem programu vključevanja, ki vključuje učenje jezika, podporo na trgu dela, medkulturno mentorstvo itd. Ko družine postanejo samostojnejše, se najemnina postopoma zvišuje, dokler ne zmorejo plačevati tržne cene.

Na Poljskem so centri za pomoč družinam na ravni okrožja odgovorni za izplačevanje denarnih dajatev in nefinančne pomoči beguncem. Nekateri najbolj dejavni centri za pomoč družinam izvajajo izredne dejavnosti, da bi beguncem zagotovili bolj prilagojeno podporo. Program »Witek«, ki ga izvaja varšavski center za pomoč družinam, na primer izbranim družinam zagotavlja dodatno podporo po zaključku enoletnega individualnega programa vključevanja beguncev. Druga zanimiva pobuda z naslovom »Integracija za samostojnost« je spodbujala brezplačna strokovna svetovanja in pomoč pri iskanju zaposlitve, najemniškega stanovanja in stikov z izobraževalnimi ustanovami, centri za socialno pomoč in zdravstvenimi ustanovami.

PREBERITE VEČ: UPORABNO GRADIVO, REFERENCE

Bamberg K.; Nicoletti R., Lajili-Djalai F., Ganzerla S., Cities and Migrants, Implementing the Integrating Cities Charter, EuroCities, 2020

V tem poročilu so predstavljeni ukrepi mest za vključevanje in opredeljeni ključni trendi vključevanja migrantov v vseh mestih.

Svet Evrope, Policy Lab on Inclusive Integration Inclusive integration strategies: towards a shared model, 2019

V tem dokumentu so opisana splošna načela, na katerih bi morale temeljiti strategije vključujoče integracije in ki izhajajo iz standardov in vrednot, ki jih spoštujejo države članice Sveta Evrope. Naveden je tudi logični okvir, ki lahko zagotovi, da je strategija vključevanja osredotočena, temelji na dokazih in je učinkovita.

Svet Evrope, The intercultural city step by step - Practical guide for applying the urban model of intercultural integration, 2014

Ta vodnik vsebuje kratek oris koncepta medkulturnega vključevanja ter nasvete o korakih in ukrepih, ki mestom lahko pomagajo razviti medkulturno strategijo, ter ponazarja elemente takšne strategije z analitičnimi vprašanji, predlogi in primeri prakse iz različnih evropskih in drugih mest.

Uredniška ekipa EWSI, What measures are in place to ensure the long-term integration of migrants and refugees in Europe?, evropsko spletišče o integraciji, 2020

Uredniška skupina EWSI je raziskala vrsto kazalnikov dolgoročnega vključevanja v vseh državah članicah EU in Združenem kraljestvu ter preverila obstoj ali razpoložljivost posebnih politik ali ukrepov za begunce.

OECD, Financial education and the long-term integration of refugees and migrants Responses to the refugee crisis, 2016

To poročilo obravnava, kako lahko finančno izobraževanje prispeva k dolgoročnim politikam, katerih cilj je olajšati vključevanje beguncev v obdobju po krizi.

UNHCR, Operational guidance on accountability to affected people (AAP), 2020

To poročilo UNHCR vsebuje smernice za izvajanje načela odgovornosti do prizadetih oseb (Accountability to Affected People – AAP), ki je opisano kot »zaveza k namernemu in sistematičnemu vključevanju izraženih potreb, skrbi, zmožnosti in stališč zadevnih oseb v njihovi raznolikosti ter k odgovornosti za naše organizacijske odločitve in ukrepe osebja pri vseh ukrepih in programih zaščite, pomoči in rešitev«.

UNHCR, The UNHCR Toolkit for Participatory Assessment in Operations, 2006

Ta zbirka orodij UNCHR opisuje vrsto korakov, ki jih je treba upoštevati pri izvajanju participativnega ocenjevanja z begunci ali drugimi zadevnimi osebami. Participativno ocenjevanje je opisano kot »proces vzpostavljanja partnerstev z begunkami in begunci vseh starosti in ozadij s spodbujanjem smiselne udeležbe prek strukturiranega dialoga«.

5.4 DELO ZA LJUDI IN SKUPAJ Z NJIMI

Upravičence vključite v načrtovanje, izvajanje in vrednotenje ter cenite njihove povratne informacije.

Vključevanje beguncev v oblikovanje, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje storitev, ki so jim na voljo, je ključni element celostnega pristopa k integraciji. Zagotavlja, da se interesi in stališča, potrebe in zmožnosti beguncev kot glavnih deležnikov sistematično upoštevajo ter da se povečujeta njihovo sodelovanje in odgovornost. Poleg tega krepi odnose z ustreznimi organi in povečuje verodostojnost deležnikov v odnosu do beguncev, slednje pa spodbuja, da so aktivni del procesa odločanja in ne le prejemniki storitev. Ta proces posvetovanja in sodelovanja je treba razširiti prek ravnih projektov na raven politike, da se zagotovi izpolnjevanje potreb beguncev.

V ta namen bi morali biti na voljo različni načini in postopki za učinkovito obravnavo ljudi z različnim trajanjem bivanja, socialnim kapitalom, statusom prebivanja ter na različnih stopnjah učenja jezika in pridobivanja državljanstva.

PREDNOSTI DELA Z BEGUNCMI

- Bolj premišljene odločitve, ki temeljijo na vpogledu, znanju in veščinah beguncev
- Strukturirana partnerstva z različnimi skupinami beguncev, ki omogočajo obravnavo morebitnih tveganj izključenosti zaradi starosti, spola in raznolikosti
- Boljše razumevanje potreb beguncev po vključevanju
- Boljše razumevanje ovir pri vključevanju, s katerimi se soočajo razseljene osebe in gostiteljska skupnost, ter njihovih vzrokov
- Učinkovitejši in uspešnejši programi in storitve
- Natančnejša ocena stopnje zadovoljstva z delom osebja, delom lokalnih organov in zagotavljanjem storitev
- Večja odgovornost in preglednost lokalnih organov in izvajalcev storitev do beguncev in donatorjev
- Večja samozavest, samozaupanje in občutek nadzora za begunce
- Večja družbena angažiranost in solidarnost med begunci

DEJAVNIKI USPEHA: MERILA ZA DOSEGANJE DOBRIH PRAKS

Reprezentativnost: V oblikovanje in načrtovanje storitev vključevanja vključite begunce različnih spolov, starostnih skupin, narodnosti in drugih dejavnikov raznolikosti (npr. invalidnosti, stopnje izobrazbe) ter se z njimi posvetujte, da zagotovite enakopravno zastopanost vseh vidikov.

Kontinuiteta: O tem procesu razmišljajte in ga načrtujte dolgoročno, ne kot enkratno dejanje; predvidite in sporočite, da bo posvetovanje potekalo redno.

Lastništvo in zavezanost: V beguncih vzbujajte zaupanje. Razložite jim prednosti sodelovanja v postopku posvetovanja ter jih obravnavajte kot strokovnjake, ne kot pasivne prejemnike storitev.

Dostopna komunikacija: Posvetovanja izvajajte v jeziku in obliki, ki sta beguncem domača in omogočata reprezentativno udeležbo.

Dostopnost postopka: Beguncem zagotavljajte materialne in organizacijske okvirne pogoje, ki jim bodo omogočali sodelovanje v posvetovalnem procesu.

KONTROLNI SEZNAM ZA IZVAJALCE STORITEV ZA DELO Z BEGUNCI

Kontrolni seznam predstavlja podroben postopek po korakih, ki je organizacijam v pomoč pri načrtovanju in opredeljevanju vseh nalog, potrebnih za delo z begunci.

Pred začetkom postopka posvetovanja **zberite razpoložljive relevantne informacije in podatke**, povezane z begunci in njihovim vključevanjem.

Opredelite lokacijo in potrebe beguncev ter ranljive in raznolike družbene skupine.

Analizirajte podatke, zbrane v celotnem projektne ciklu.

Pri pripravi proračuna projekta **se s financerji in donatorji pogovorite** o pomenu spodbujanja sodelovanja beguncev in kulturnih posrednikov.

Begunce vključite v sooblikovanje in soizvajanje pobude.

Beguncem, ki želijo dostopati do vaših storitev, a se soočajo z velikimi finančnimi težavami, zagotovite nadomestilo ali povračilo potnih stroškov.

V času posvetovanj **poskrbite za varstvo otrok beguncev** (pomembno zlasti v primeru žensk), ki imajo družine in zato nimajo časa, da bi se ukvarjali z dodatnimi projekti.

V projektih in programih za begunske in migrantske skupnosti uporabljajte **dostopen, lahko razumljiv način komuniciranja** v jeziku in obliki, ki sta beguncem domača.

Ko je storitev opravljena, **nekdanje upravičence prosite za povratne informacije**. Te se lahko nanašajo npr. na zahtevo po zamenjavi kontaktne osebe v vaši organizaciji (velja za socialne službe, nevladne organizacije itd.) ali pojasnjevanje razlogov za nezadovoljivo odločitev (velja na primer za lokalne ali regionalni oblasti ali organe).

Vsaj dvakrat letno med begunci **opravite anketo**, s katero boste pridobili povratne informacije o svojih storitvah.

Preučite povratne informacije in sprejmite ukrepe, s pomočjo katerih boste svoje delovanje postopoma izboljšali v skladu s prejetimi pripombami.

Begunce vključite v socialne raziskave kot sooblikovalce, svetovalce, raziskovalce in anketirance.

Priznavajte beguncem pravico, da izrazijo svoje mnenje o kakovosti vaših storitev, in spodbujajte varne prostore, kjer bodo lahko podali povratne informacije. Begunci lahko na primer zaprosijo za sestanek z osebjem ali vodjo enote, ki zagotavlja določeno storitev.

Zagotovite mehanizme povratnih informacij za begunce in jih sistematično obveščajte o tem, kako so bili njihovi prispevki uporabljeni pri oblikovanju, popravljanju ali izboljšanju pobud za vključevanje ter kakšne so končne/preverjene storitve.

POSEBEN KONTROLNI SEZNAM ZA DELO Z BEGUNCI ZA LOKALNE OBLASTI

Lokalne oblasti imajo ključno vlogo pri vključevanju beguncev in potrebujejo posebne smernice za njihovo vključevanje v svoje delo in storitve. Ta kontrolni seznam izpostavlja temeljne točke, ki jih morajo lokalne oblasti upoštevati za spodbujanje bolj vključujočega pristopa k upravi in javnim naročilom.

Spodbujajte zastopanost oseb z migrantskim ali begunskim ozadjem v regionalnih in lokalnih skupščinah, parlamentih in drugih organih odločanja, ki odraža njihov dejanski delež med prebivalstvom.

Begunce in migrante vključite v participativno odločanje na lokalni ravni (forumi državljanov, posvetovalni procesi, razvoj sosesk itd.).

Ustanovite neodvisne posvetovalne organe na lokalni ravni, ki bodo zastopali potrebe in interese beguncev ter migrantov.

V socialno usmerjene dejavnosti **vključite informacije o državljanski in politični udeležbi**.

Pri sklepanju pogodb za izvajanje storitev z zunanjimi subjekti **vključite posebno klavzulo o socialni vključenosti beguncev** kot enega od pogojev za izvajanje teh storitev.

PRIMERI DOBRIH PRAKS LOKALNIH OBLASTI, KI DELAJO Z BEGUNCI

REPREZENTATIVNOST

Prvi korak k učinkovitemu delu z begunci je vzpostavitev prostorov in priložnosti za posvetovanje. V Italiji je občina Ravenna uvedla spremembo občinskega zakonika, s katero je Medkulturno mrežo za priseljevanje priznala kot uradnega sogovornika. Vsi prebivalci so vabljeni, da se pridružijo Medkulturni mreži za priseljevanje, zlasti migranti in begunci.

Druga strategija vključevanja beguncev, ki jo je sprejela občina Ravenna, je organizacija fokusnih skupin in svetovnih kavarn. Ta instrument uporabljajo za zbiranje informacij o obstoju morebitnih ovir. Pri organizaciji fokusne skupine je treba paziti na skupni jezik: vsi udeleženci morajo govoriti isti jezik ali pa ga morajo vsaj znati dovolj dobro uporabljati, ne le v interakciji z moderatorji, temveč tudi med seboj. Po razpravi je treba organizirati posebne trenutke, da se izpolnijo zahteve udeležencev in se jim zagotovi individualna psihološka ali tehnična podpora.

DOSTOPNA KOMUNIKACIJA

Na Norveškem ima podžupan Oslo, pristojen za raznolikost, tedenske digitalne sestanke z manjšinskimi nevladnimi organizacijami, ker želi bolje razumeti razmere, razpravljati o potrebah in se dogovoriti o ukrepih, s katerimi bi zagotovili, da bi vsi spoštovali varnostne ukrepe in predpise o omejevanju socialnih stikov. Oslo je vzpostavil spletno stran z informacijami v različnih jezikih. Občina je podprla tudi nevladne organizacije, ki delajo z ranljivimi manjšinskimi skupinami, tako da jim je zagotovila posebne informativne plakate in kampanje v družbenih medijih. V trgovinah, mošejah in cerkvah ter drugih ustanovah so bili dodatno nameščeni informativni plakati, da bi vsi prebivalci dobili najnovejše in pravilne informacije. Sprejeti so bili posebni ukrepi, da bi se zagotovile informacije in podpora za romsko skupnost in migrante brez dokumentov.

LASTNIŠTVO IN ZAVEZANOST

Na Finskem je Svetovalni odbor za etnične odnose (ETNO) dober primer vključevanja priseljencev, beguncev in etničnih manjšin v uradni postopek posvetovanja. Gre za uradno mrežo strokovnjakov za vprašanja vključevanja, migrantov in etničnih manjšin. Sestavljajo ga nacionalni svetovalni odbor in sedem regionalnih odborov, ki so izbrani vsaka štiri leta, ter 300 predstavnikov organizacij civilne družbe, združenj migrantov in večkulturnih organizacij, združenj etničnih in verskih manjšin, političnih strank, organizacij za trg dela, ministrstev, regionalnih organov in občin.

Na Malti je organizacija Teatru Salesjan vzpostavila sistem za zbiranje povratnih informacij o svojih obstoječih projektih, s katerim želijo zbirati izkušnje in povratne informacije žensk v projektu Capcapcaplaq. Organizirajo redna posvetovanja z begunci, saj želijo vključevati njihove informacije in mnenja o kakovosti storitev v celotnem programskem ciklu. Sistematično zbirajo tudi ključne podatke o uspešnosti za potrebe spremljanja in analize projektov.

V mestu Gdansk na Poljskem so imenovali prvi poljski svet za priseljence, ki bo županu in drugim lokalnim organom svetoval pri vprašanjih in politikah, povezanih z vključevanjem migrantov in beguncev. Da bi predstavili raznolikost priseljske populacije, prihajajo izbrani prostovoljci iz različnih okolij ter imajo različne stopnje izobrazbe in verska prepričanja. Kljub omejenim pristojnostim in dejstvu, da nima lastnega proračuna, se je svet izkazal za koristnega zlasti v času pandemije Covida-19, ko je iz prve roke posredoval informacije o potrebah tujcev in beguncev.

Center za enako obravnavo v Gdanku je varen prostor, kjer je mogoče vložiti pritožbe v zvezi z diskriminacijo, med drugim na podlagi narodnosti, rase ali vere. Center ima sedem točk, ki jih vodi več različnih nevladnih organizacij, kar odraža raznolikost.

Leta 2016 je mestna uprava Varšave pripravila »Vodnik za aktivne prebivalce«, ki je preveden v angleščino, ukrajinsščino in vietnamščino. Tujcem je, ne glede na njihov pravni status, zagotoviti priložnosti za sodelovanje v dejavnostih mesta (npr. participativni proračun in lokalne pobude).

PRIMERI DOBRIH PRAKS NEVLADNIH ORGANIZACIJ IN IZVAJALCEV STORITEV, KI DELAJO Z BEGUNCI

DOSTOPNOST POSTOPKA

Center za družino, podporo ženskam in invalidom (AKDEM) V občini Zeytinburnu v Turčiji izvaja različne programe socialne zaščite, preživetja, socialne kohezije in usklajevanja za begunce v okrožju. Center AKDEM deluje kot skupnostno središče za prikrajšane skupnosti v okviru občine in sprejema celostno perspektivo za ranljive osebe, ne glede na pravni ali državljanski status oseb. V skladu s področjem dela in vključujočim pristopom centra AKDEM so begunke in otroci vključeni v storitve socialne zaščite in dejavnosti krepitev moči v centru, matere pa obiskujejo tekstilne delavnice in tečaje turščine. Storitve so na voljo v več jezikih, saj so med begunci iz Sirije in Afganistana tudi osebe iz različnih okolij.

Vprašalnik, ki je na voljo na uradu Mazovijskega vojvodstva, je namenjen tujcem, ki legalizirajo svoje bivanje na Poljskem. Vsebuje vprašanja o zadovoljstvu tujcev s storitvami na uradu Mazovijskega vojvodstva.

Pri Centru za podporo priseljencem in imigrantom (Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek) v Gdanskju deluje Točka za zaščito pravic priseljencev in zagotavlja pomoč priseljencem, ki so zaradi svoje narodnosti doživeli neenako obravnavo na področjih, kot so zaposlitev, stanovanje, varnost, šola in uradne zadeve.

REPREZENTATIVNOST

Društvo »Za Zemljo« na Poljskem je majhna organizacija, ki se ukvarja z vključevanjem beguncev v enega od begunskih centrov na Poljskem. Vsi njihovi ukrepi so sprejeti v dogovoru z begunci. Da bi okrepili položaj begunk, je bil ustanovljen klub Women's Meeting Club, v katerem se ženske učijo obrti od Poljakinj. V prihodnosti nameravajo ustanoviti socialno podjetje, v katerem bodo begunke izdelovale in prodajale svoje ročne izdelke ter tako postale finančno neodvisne.

Fundacija za Somalijo je večkulturna organizacija, odprta za vse migrante ne glede na narodnost ali veroizpoved, ki jo vodijo migranti različnih narodnosti in Poljaki. V tesnem sodelovanju z begunci izvajajo različne projekte: 1) projekt Nič o nas brez nas je namenjen svetovanju tujcem v zvezi z njihovimi potrebami in iskanju možnih rešitev za njihove težave; 2) Medkulturni inkubator migrantskih organizacij podpira tujce pri ustanavljanju in vodenju lastnih organizacij; 3) ABC podjetništva je celovit tečaj o tem, kako ustanoviti in voditi podjetje. Po končanem tečaju so tujci deležni nadaljnje individualne podpore.

PREBERITE VEČ: UPORABNO GRADIVO, REFERENCE

Evropska koalicija mest proti rasizmu, ECCAR 10 points Action Plan Toolkit for Equality City Policies Against Racism, 2017

Zbirka orodij za enakost je priročnik za podporo mestom pri izvajanju lokalnih politik, ki uspešno preprečujejo rasizem in raso diskriminacijo, ali pri prilagajanju obstoječih politik.

Spletni seminar mreže SHARE, Participation & co-creation for refugee & migrant integration in the EU, 15 december 2020

Mreža SHARE izpostavlja 10 temeljnih načel in premislekov za izvajanje participativnih in soustvarjalnih pristopov z begunci in migranti.

Torfa M., Refugee-led organisations (RLOs) in Europe: policy contributions, opportunities and challenges, delovni dokument ECRE, 2019

Ta članek ocenjuje, ali lahko organizacije, ki jih vodijo begunci, pozitivno prispevajo k iskanju političnih in praktičnih rešitev begunskih vprašanj in razloge za to, da niso praktično vključene v razvoj, ocenjevanje in razpravo o azilnih in integracijskih politikah/praksah na ravni EU.

UNHCR, Safer and Stronger: Experiences of Refugee Women Resettled to the UK, 2020

V tem poročilu so predstavljene ugotovitve participativne ocene položaja zaščite in vključevanja begunk, ki so bile preseljene v Združeno kraljestvo (ZK) v okviru programov vlade Združenega kraljestva za preselitev.

UNHCR, Better Protecting Refugees in the EU and Globally: UNHCR's proposals to rebuild trust through better management, partnership and solidarity, 2016.

V tem dokumentu je predstavljena vizija za oblikovanje celovite prihodnje azilne in begunske politike EU, tako v njeni notranji kot zunanji razsežnosti, da se dolgoročno omogoči razvoj skladnih ureditev na ravni EU za učinkovito obravnavanje gibanj in odzivanje nanje.

UNHCR, The UNHCR Toolkit for Participatory Assessment in Operations, 2006

Ta zbirka orodij UNHCR opisuje vrsto korakov, ki jih je treba upoštevati pri izvajanju participativne ocene z begunci ali drugimi prisilno razseljenimi osebami. Participativno ocenjevanje je opisano kot »proces vzpostavljanja partnerstev z begunkami in begunci vseh starosti in ozadij s spodbujanjem smiselne udeležbe prek strukturiranega dialoga«.

5.5 VKLJUČEVANJE LOKALNIH SKUPNOSTI IN PODPIRANJE PROSTOVOLJSTVA

Mobilizacija virov družbe gostiteljice ter krepitev zaupanja in pozitivne identifikacije

Sodelovanje lokalne skupnosti je ključni element celovitega pristopa. Integracija je dvosmerni proces, ki zahteva podporo in dejavno vlogo družbe prejemnice. Strokovni delavci na področju integracije, bi morali poudarjati vlogo domačih državljanov in njihovo odgovornost ter spodbujati državljanske pobude. Glavni cilj je ustvarjati prijazno družbeno ozračje brez ksenofobije in diskriminacije. Ena od ključnih možnosti za lokalne oblasti in izvajalce storitev za doseg tega cilja je podpora prostovoljnimi pobudam za vključevanje beguncev.

Prostovoljne dejavnosti pomembno prispevajo k integraciji, saj razvijajo znanja in spretnosti beguncev in migrantov ter njihove osebne mreže in dopolnjujejo (in marsikje tudi nadomeščajo) državne politike integracije. Takšne pobude pomagajo krepiti socialno, gospodarsko in kulturno integracijo s spoznavanjem lokalnega jezika in kulture ter individualno podporo. Pomembni so v fazi prihoda in sprejema, v kateri lahko prispevajo k zagotavljanju zatočišča in zgodnji orientaciji, pa tudi pri podpori dolgoročnega vključevanja.

KORISTI PODPORE PROSTOVOLJSKIM DEJAVNOSTIM

- Pogosto je dostopnejša in inovativnejša od uveljavljenih programov integracije.
- Zaradi večjega števila različnih strokovnih delavcev, ki sodelujejo pri prostovoljskih dejavnostih, je njihovo preizkušanje in izvajanje enostavno.
- Strokovne izkušnje prostovoljcev in domačinov ter poznavanje njihovega področja lahko koristijo celotni skupnosti.
- Hitre, prilagodljive in sodelovalne »zagske« strukture omogočajo pobude od spodaj navzgor in virtualno sodelovanje.
- Rešitve, ki temeljijo na sodelovanju državljanov in množičnem zbiranju podatkov.
- Zasebna družbena omrežja in nove tehnologije, vključno z aplikacijami in spletnimi platformami, ki se redno uporabljajo.
- Večja prepoznavnost in doseg zaradi večjega poudarka na komunikaciji kot pri številnih uveljavljenih programih vključevanja.

DEJAVNIKI USPEHA: MERILA ZA DOSEGANJE DOBRIH PRAKS

Individualna in stalna podpora: S stalnim individualnim medvrstniškim mentorstvom, ki omogoča krepitev zaupanja in dolgotrajne odnose, spodbujajte dolgoročno socialno vključevanje.

Uporaba različnih modelov podpore: Ciljno izkoristite in združite vse oblike prostovoljnih dejavnosti, vključno z mentorstvom na področju prostega časa, izobraževanja, zaposlovanja, družine in administracije.

Spodbujanje medkulturne usposobljenosti vseh vpletenih: Oblikujte dejavnosti za krepitev medkulturnih veščin in razumevanja prostovoljcev in upravičencev.

Vključevanje že vključenih priseljencev: Mobilizirajte begunce, ki so prispeli prej, in prebivalce z migrantskim ozadjem kot prostovoljce, ki bodo delovali povezovalno in bodo vir medkulturnih kompetenc.

Povezovanje podpore z ozaveščanjem: s krepitevijo prostovoljstva kot odziva civilne družbe ter poudarjanjem sodelovanja beguncev in migrantov v državljanskih dejavnostih izboljšujte javno mnenje o integraciji in gojite »kulturo dobrodošlice«.

Natančno usklajevanje prispevkov prostovoljcev s konkretnimi potrebami beguncev: S pomočjo spletne zbirke orodij za povezovanje in baze podatkov o prostovoljstvu sistematično združujte razpršene akterje na področju prostovoljstva in ustvarjajte priložnosti za podporo.

Čas in kraj v skladu s potrebami: Ustvarite dejavnosti, ki potekajo v prostem času (ob koncih tedna, ob večerih) in v soseskah ali v bližini sprejemnih centrov, kjer živijo upravičenci.

KONTROLNI SEZNAM ZA SPODBUJANJE PROSTOVOLJNIH POBUD:

Kontrolni seznam predstavlja podroben postopek po korakih, ki je organizacijam v pomoč pri načrtovanju in opredeljevanju vseh nalog, potrebnih za spodbujanje prostovoljnih pobud.

Usposablajte in usklajujte mentorje prostovoljce ter jih povezuje z begunci in migranti, ki živijo na njihovem območju in imajo enak poklic ali interese.

Osredotočite se na pobude, usmerjene v učenje, da bi spodbudili učenje jezika ter dostop do poklicnega in visokošolskega izobraževanja, ter si v okviru uveljavljenih politik integracije prizadevajte za oblikovanje ponudb, ki bodo dopolnjevale učenje jezika in socialno usmerjenost.

Zagotovite vrstniške mentorje za izobraževanje, zlasti za pomoč učencem pri domačih nalogah, izpitih in prehodih znotraj šolskega sistema in na trg dela.

Spodbujajte mešane učne, kulturne in prostočasne dejavnosti, ki temeljijo na talentih in interesih prostovoljcev ter beguncev in migrantov, kot so kuhanje, šport, umetnost in obrt, da se aktivirajo socialni in kulturni viri beguncev in migrantov ter se pospešuje medkulturno učenje.

Spodbujajte programe mentorstva za zaposlovanje in samozaposlovanje s poudarkom na motivaciji, vzornikih, poklicnih stikih, »mehkih veščinah« in posebnih potrebah npr. mladih odraslih in žensk.

Spodbujajte programe družinskega mentorstva za ponovno vzpostavitev družinskih vezi za ločene družine in otroke, ki živijo sami; zagotavljajte čustveno podporo in usmerjanje, da bi se počutili dobrodošli, ter pravno zastopanje za mladoletnike brez spremstva.

Spodbujajte dejavnosti, ki bodo novince spremljale skozi upravni postopek registracije in naselitve, s prostovoljci, ki bodo znali krmariti po ustreznih državnih in lokalnih službah tako, da bodo izpolnjeni individualne potrebe in interesi novincev.

Izkoristite možnosti spletnih informacij, usmerjanja in prevajanja.

Izrazite podporo, vključite se v javno razpravo ter pritegnite nadaljnjo pozornost javnosti in medijev. Z javnimi kampanjami povežite nove priseljence z njihovimi lokalnimi sosedi, da bi preprečili govornice ter okrepili sprejemanje, zaupanje in pripravljenost za pomoč.

DOBRE PRAKSE ZA PODPORO PROSTOVOLJSTVU

INDIVIDUALNA IN STALNA PODPORA

Organizacija Womento na Finskem od leta 2012 zagotavlja mentorstvo izobraženim migrantkam. Uslužbenci organizacije vsaki priseljenki poiščejo mentorico, ki se z njo pogovarja o finski delovni kulturi, ji pomaga pri učenju besedišča, povezanega z njenim poklicnim področjem, ali pisanju prošenj in življenjepisa. Vsak par deluje individualno, storitev pa je brezplačna.

V Srbiji beograjski Center za človekove pravice od aprila 2021 izvaja pilotni projekt Begunci za begunce (R4R) v izvršnem partnerstvu z uradom UNHCR v Srbiji. R4R vključuje izmenjavo izkušenj med begunci, ki že dlje časa živijo v državi, ter begunci in prosilci za azil, ki potrebujejo dodatno podporo pri vključevanju v srbsko družbo. Asistenti begunci lahko pomagajo ljudem v podobnem položaju, da se vključijo v družbo ter se najučinkoviteje seznanijo s svojimi pravicami in obveznostmi. Drugim beguncem lahko omogočijo, da delijo svoje osebne izkušnje ter različna znanja in spretnosti, ki so bistvenega pomena za začetek novega življenja v Srbiji.

UPORABA RAZLIČNIH MODELOV PODPORE

Na Finskem deluje nacionalna mreža Berimo skupaj, ki od leta 2004 spodbuja pismenost in znanje finščine med priseljenkami na Finskem ter jih spodbuja k vključevanju v finsko družbo. Učne skupine se srečujejo enkrat tedensko po dve uri. Mreža organizira tudi seminarje in delavnice ter objavlja izobraževalno gradivo.

POVEZOVANJE PODPORE Z OZAVEŠČANJEM

V Estoniji so koncerti v organizaciji aktivistične skupine Tolerant Estonia pritegnili veliko občinstva in so bili predmet javnih razprav v glavnih medijih. Begunski krizi so želeli dati človeški obraz in poudariti usodo posameznikov, zato sta bili neposredna udeležba in prepoznavnost begunskih glasbenikov in izvajalcev ključni element številnih kulturnih pobud.

NATANČNO USKLAJEVANJE PRISPEVKOV PROSTOVOLJCEV S KONKRETNIMI POTREBAMI BEGUNCEV

Na Finskem so se v okviru lokalnih pobud pojavile večjezične aplikacije »vse na enem mestu«, kot je na primer aplikacija Choose Your Future, ki migrantom zagotavlja enostavno in hitro mobilno storitev za odkrivanje njihovega novega domačega mesta, iskanje zanimivih dogodkov in spoznavanje ljudi. Zagonsko podjetje Funzi zagotavlja aplikacijo »učni paket« za prosilce za azil, ki uporabnikom mobilnih telefonov zagotavlja zanesljive informacije ter jim olajša vključevanje na Finskem.

Na Finskem je organizacija Startup Refugees pomagala več sto priseljencem in beguncem, da so uresničili svoje sanje in postali podjetniki. Njihov program vodijo znani podjetniki, ki vključujejo mrežo 300 partnerjev iz poslovnih, javnih in nevladnih krogov, podpira pa ga 300 prostovoljcev, ki v sprejemnih centrih prikazujejo podjetniške veščine, povezujejo mentorje in ustanavljajo podjetniške inkubatorje.

SPODBUJANJE MEDKULTURNE USPOSOBLJENOSTI VSEH VPLETENIH

Univerza Kiron je v Nemčiji ustvarila spletno učno platformo za begunce po vsem svetu in skupnosti na Bližnjem vzhodu, ki jim primanjkuje storitev. 1500 bodočih študentov se je vpisalo na dveletne spletne študijske programe s področja računalništva, inženirstva, poslovnih in ekonomskih ved ter družboslovja. Študenti si med seboj pomagajo v spletnih študijskih skupinah in skupinah za srečanja, če uspešno opravijo prvo spletno fazo, pa dobijo možnost študija na 22 partnerskih univerzah.

PREBERITE VEČ: UPORABNO GRADIVO, REFERENCE

Brošura EESC, How Civil Society Organisations Assist Refugees and Migrants in the EU: Successful experiences and promising practices from the 2016 EESC Civil Society Prize, 2017

Ta publikacija vsebuje splošen pregled pobud civilne družbe za uspešno vključevanje beguncev in migrantov v EU.

Uredniška skupina EWSI, Comparative analysis: Voluntary and citizens' initiatives before and after 2015, evropska spletna stran za integracijo, 2016

Na evropski spletni strani za integracijo je na voljo analiza prostovoljnih pobud, ki so nastale v vseh državah članicah EU, vključno s pregledom po posameznih državah. Nove pobude so kartirane, narejena je njihova primerjava z nekaterimi dolgoletnimi pobudami, ter analiza glede na njihovo inovativnost, dodano vrednost in morebiten vpliv na integracijo.

Mreža Sirius, Mentoring: What can support projects achieve that schools cannot? 2014

Ta kratek prispevek obravnava prednosti mentorstva in profesionalizacijo mentorskih organizacij ter možnosti, ki sooblikovalcem politik na voljo, da mentorstvo in druge projekte za podporo izobraževanju vključijo v izobraževalno okolje. Poudarja tudi primere uspešnih mentorskih izkušenj, ki se osredotočajo na razvijanje skritih talentov in potencialov otrok migrantov.

UNHCR, A Community-based Approach in UNHCR Operations, 2008

Ta priročnik UNHCR je namenjen podpori osebju, ki pri svojem delovanju uporablja skupnostni pristop, s katerim zagotavlja, da so prisilno razseljene osebe v središču vseh odločitev, ki vplivajo na njihovo življenje.

Visoki komisariat Združenih narodov za begunce (UNHCR), Mednarodni olimpijski komite (MOK) in organizacija Terre des hommes (Tdh), Sport for Protection Toolkit Programming with Young People in Forced Displacement Setting, 2018

Zbirka orodij, imenovana Šport za zaščito, usmerja delo fundacije Olympic Refuge, uporabljajo pa jo lahko številne organizacije in deležniki za boljše razumevanje in izvajanje učinkovitih programov športa za zaščito.

Wolffhardt, A., Conte, C. & Huddleston, T., The European Benchmark for Refugee Integration: A Comparative Analysis of the National Integration Evaluation Mechanism In 14 EU Countries, Varšava/Bruselj, 2019

To poročilo NIEM predstavlja primerjalno, na kazalnikih temelječo oceno okvirov vključevanja beguncev, ki veljajo v 14 državah EU. Analiza se osredotoča na pravne kazalnike, kazalnike politike in kazalnike, ki merijo vključevanje, usklajevanje politike ter prizadevanja za sodelovanje in vključevanje družbe prejemnice.

5.6 PRIZADEVANJE ZA CELOVITO PODPORO PRI INTEGRACIJI IN VKLJUČEVANJU

Povezovanje in usklajevanje z drugimi izvajalci ter zapolnjevanje vrzeli v sistemu

Celovit pristop k vključevanju beguncev zahteva odziv vlad in celotne družbe. To pomeni trajno in partnersko sodelovanje med vsemi ustreznimi akterji, vključno z nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi, javnimi službami, socialnimi partnerji in civilno družbo. Pomeni tudi strukturno in dolgoročno financiranje integracije ter dostop do stabilnega financiranja za lokalno raven in organizacije civilne družbe. Sodelovanje in skupno izvajanje politik obetata bolj usmerjene politike, ki se bodo jasneje odzivale na potrebe in perspektive beguncev.

Z večjo legitimnostjo, ki izhaja iz širše udeležbe, in vključenosti civilne družbe ter lokalnih in regionalnih akterjev, lahko politike postanejo tudi bolj trajnostne in dosežejo večji učinek. Če imajo nevladne organizacije aktivno podporo javnih organov, lahko s svojo pomočjo, ki jo zagotavljajo, prispevajo k dolgoročnemu vključevanju beguncev v družbo sprejema.

PREDNOSTI DELA Z BEGUNCMI

- Stabilna in dolgoročna partnerstva z več deležniki na različnih ravneh upravljanja, ki akterjem omogočajo, da prispevajo k procesu vključevanja beguncev
- Vključevanje in upravljanje raznolikosti na vseh ustreznih področjih, službah in področjih politik
- Okrepljeno usklajevanje med regionalnimi in lokalnimi organi za vključevanje beguncev
- Boljše usklajevanje med lokalnimi organi ter organi, odbori ali izvajalci storitev na področju zaposlovanja, zdravstva, stanovanjske problematike in izobraževanja
- Stalno zagotavljanje sredstev in podpore lokalnim oblastem, nevladnim in neprofitnim podpornim organizacijam spodbuja dolgoročno vključevanje beguncev

DEJAVNIKI USPEHA: MERILA ZA DOSEGANJE DOBRIH PRAKS

Več deležnikov in strategija na več ravneh: Skupaj razvijte celovito strategijo vključevanja, v katero bodo vključeni regionalni in lokalni organi, izvajalci storitev in civilna družba.

Sodelovanje družbe prejemnice: Integracijo prepoznajte kot dvosmerni proces in podpirajte aktivno vlogo družbe prejemnice za boljše izvajanje javnih lokalnih politik.

Lastništvo in sodelovanje: Podpirajte redno vključevanje beguncev v državljanske dejavnosti, družbeno življenje lokalne skupnosti in odločanje.

Razpoložljivost strukturnih sredstev: Zagotavljajte trajna, raznolika in zadostna sredstva za ukrepe vključevanja, ki omogočajo kontinuiteto in nadgradnjo. V številnih državah in okoliščinah to pomeni dostop do sredstev EU za lokalne organe, civilno družbo in organizacije, ki jih vodijo begunci.

KONTROLNI SEZNAM ZA POVEZOVANJE IN USKLAJEVANJE Z DRUGIMI IZVAJALCI TER ZAPOLNJEVANJE VRZELI V SISTEMU

Kontrolni seznam predstavlja podroben postopek po korakih, ki je organizacijam v pomoč pri načrtovanju in opredeljevanju vseh nalog, potrebnih za povezovanje in usklajevanje z drugimi izvajalci:

oblikovanje strategij, ki od **družbe prejemnice** pričakujejo ali jo zavezujejo k dejavnemu sodelovanju in prilagajanju upravičencem;

oblikovanje strategij za spodbujanje integracije beguncev, v katerih sodelujejo **regionalne in lokalne oblasti ter izvajalce storitev**, in zagotavljanje sredstev za izvajanje teh strategij;

vzpostavitev mehanizma z več deležniki za skupno razvijanje celovite strategije za vključevanje in integracijo ter ocenjevanje dejavnosti, praks, storitev in rezultatov vključevanja v sodelovanju z ustreznimi partnerji (lokalnimi organi, nevladnimi organizacijami, socialnimi partnerji, raziskovalnimi ustanovami itd.);

vzpostavitev regionalnih partnerstev za zagotavljanje vključevanja in integracije beguncev in migrantov na podeželskih območjih, ki so zaradi oddaljenosti, izoliranosti in omejenega dostopa do ciljnih storitev lahko v bolj ranljivem položaju;

spodbujanje prostovoljnih pobud, ki dopolnjujejo javne politike, s financiranjem usklajevanja takšnih pobud na vseh ravneh, tako da postanejo del standardnih ponudb za integracijo beguncev (več informacij: [5.5 Vključevanje lokalnih skupnosti in podpora prostovoljstvu](#));

podpiranje sodelovanja beguncev v državljanskih dejavnostih z usmerjenim obveščanjem o pravicah in možnostih beguncev, da se pridružijo takšnim dejavnostim, ter z nudenjem sredstev organizacijam, da se povežejo z begunci;

ustanovitev organa za posvetovanje z begunci o vprašanjih v zvezi z njihovim vključevanjem in integracijo, v katerem sodelujejo združenja beguncev ali izvoljeni predstavnik kot stalni člani, ter zagotavljanje sredstev za ustanavljanje stalnih posvetovalnih organov;

redno izvajanje in financiranje kampanje za povečevanje občutljivosti družbe prejemnice za položaj beguncev, boj proti diskriminaciji ter odpravljanje predsodkov in napačnih predstav;

zagotavljanje dostopa do sredstev EU za organizacije civilne družbe in lokalne organe. Kot javni organ, ki upravlja ali izplačuje sredstva EU, te akterje obvestite o možnostih financiranja in jih kot partnerje vključite v postopek nacionalnega načrtovanja ustreznih skladov;

strateška uporaba sredstev EU ali drugih mednarodnih sredstev za zaposlitev vrzeli v podpornem sistemu, poskusno izvajanje in preskušanje novih pobud ter učenje iz obstoječih modelov in izkušenj. V celoti izkoristite vse razpoložljive instrumente, med drugim Evropski socialni sklad ([ESS](#)) in Sklad za azil, migracije in vključevanje ([AMIF](#)).

PRIMERI DOBRIH PRAKS ZA CELOVIT PRISTOP

STRATEGIJA ZA VEČ DELEŽNIKOV IN VEČ RAVNI

V Srbiji so lokalni akcijski načrti namenjeni izboljšanju življenjskih in socialno-ekonomskih standardov ciljnih kategorij prisilno razseljenih oseb in migrantov. Njihov namen je načrtno in dolgoročno reševanje težav teh kategorij z oblikovanjem ukrepov in dejavnosti, ki so v celoti prilagojeni njihovim dejanskim potrebam. To omogoča stroškovno učinkovitejšo uporabo obstoječih virov (materialnih, tehničnih, človeških in institucionalnih) s povezovanjem ustreznih lokalnih institucij in drugih lokalnih partnerjev. V lokalnem akcijskem načrtu so predstavljeni razpoložljivi podatki o starosti, spolu in izobraževalnih potrebah za vsako od različnih kategorij prisilno razseljenih migrantov ter opredeljene prednostne skupine ali najbolj ranljive podskupine. Lokalna uprava natančno evidentira težave in potrebe tega prebivalstva ter v skladu s tem načrtuje ali predlaga rešitve. Za vsako od opredeljenih različnih kategorij prisilno razseljenih migrantov se določijo posebni cilji. Na primer, v **lokalnem akcijskem načrtu** občine Bačka Topola je v obdobju od leta 2020 do 2024 eden od ciljev ustvarjanje pogojev za krepitev strpnosti in

razumevanja potreb prosilcev za azil in migrantov v stiski z izboljšanjem kakovosti življenja v lokalni skupnosti, opremljanjem prostorov za zdravstvene, izobraževalne, kulturne in druge storitve ter otroških in športnih igrišč. Lokalni načrti se pripravljajo v sodelovanju z ustreznimi institucijami v vsaki občini in se izvajajo v partnerstvu z različnimi deležniki.

Na Poljskem je Svet za model vključevanja migrantov v pokrajini Mazowieckie združil različne subjekte, ki sodelujejo pri vključevanju tujcev: urad Mazovskega vojvodstva, svet za izobraževanje, center za socialno pomoč, urad za delo v Varšavi, Karitas Poljska, Fundacijo Poljski migracijski forum, Fundacijo za Somalijo, Fundacijo za učenje tujih jezikov Linguae Mundi, Združenje za pravno posredovanje ter Fundacijo za dialog in strpnost. Namen Sveta je bil ugotoviti položaj in potrebe tujcev na različnih področjih vključevanja ter pripraviti priporočila. Zaključki posvetovanj v Svetu so bili uporabljeni v publikaciji z naslovom Tujci na Poljskem. Priročnik za ljudi, ki delajo z migranti. Poleg tega je bil pripravljen dokument z naslovom

Predpostavke za strategijo vključevanja migrantov v Mazovskem vojvodstvu. Ti dokumenti bodo podpirali dejavnosti vključevanja v Mazovskem vojvodstvu in bodo uporabljeni pri oblikovanju nacionalne strategije za vključevanje priseljencev.

Na Švedskem **partnerstvo Skane** zelo poudarja dolgoročno delo za udeležbo in znanje novo prispelih migrantov. To partnerstvo je regionalna praksa (na ravni okrožja), ki vključuje veliko število občin. V okviru partnerstva Skane so se organizacije, ki so odgovorne za sprejem in nastanitev prišlekov v Skane, povezale, da bi skupaj razvile metode in zagotovile pogoje za reševanje prednostnih potreb, kjer je potrebno regionalno sodelovanje in usklajevanje virov.

V Bolgariji je okrožje Oboriste v občini Sofija eden prvih in edini lokalni organ v Bolgariji, ki izvaja nacionalno politiko integracije beguncev. Oboriste tako sprejme veliko število begunskih družin, ki se želijo nastaniti v Sofiji, in jim zagotovi začetno pomoč pri vključevanju v skladu s pristojnostmi okrožja za obdobje do šestih mesecev. Te storitve

zajemajo nastanitev, pomoč pri vpisu v lokalne javne šole in po potrebi občinsko socialno pomoč. Prizadevanja Oboriste za integracijo beguncev so se začela leta 2020 s preselitvijo dveh velikih družin, ki sta prosili za azil v Bolgariji (skupaj 15 članov). V letu 2021 je Oboriste sprejel 5 družin (skupaj 27 članov) v okviru projekta »Skupaj za integracijo«, ki ga financira AMIF. Projekt temelji na pristopu, ki vključuje več deležnikov, vodijo pa ga bolgarski Rdeči križ in druga dva partnerja: Okrožje Vitoshka občine Sofija in Fundacijski center Nadya. Bolgarski Rdeči križ prispeva socialne delavce in tolmače, Center Nadya pa psihologe. Ta projekt je trajal do decembra 2022, za zagotovitev trajnosti pa je ekipa že prijavila dva nova projekta z evropskim in mednarodnim financiranjem.

Na Finskem finski Rdeči križ usklajuje in razvija mrežo nevladnih združenj. Mreža se sestaja štirikrat letno in razpravlja o pomembnih temah s področja sprejema in vključevanja. Na sestankih mreže so prisotna tudi nekatera ministrstva, zato je podprt pretok informacij od tretjega sektorja do oblasti in obratno. Eno od orodij, ki jih je mreža pomagala

ustvariti, je platforma za povezovanje organizacij (kotoutumistarjotin). Ta zbirka orodij pomaga razumeti, kakšne dejavnosti zagotavljajo akterji tretjega sektorja na lokalnem območju, ki pomagajo novim prišlekom pri procesu vključevanja. Platforma pomaga razumeti delitev dejavnosti med akterji tretjega sektorja in javnimi organi, na primer na ravni občin.

V Litvi Akcijski načrt za integracijo tujcev v litovsko družbo za obdobje 2018–2020 za zagotavljanje uspešnega vključevanja beguncev v družbo zahteva redno sodelovanje in usklajevanje med nevladnimi organizacijami, združenjem lokalnih oblasti, izobraževalnimi, socialnimi in zdravstvenimi službami.

Akcijski načrt od izobraževalnih organov in teles na regionalni in lokalni ravni zahteva, da zagotovijo usposabljanja za izobraževalne delavce, namenjena izboljšanju medkulturnih veščin, zmanjšanju stereotipov ter spodbujanju vrednot spoštovanja raznolikosti in enakosti. Predvideni so tudi izobraževalni dogodki za delodajalce, da bi jih

seznanili s potrebami beguncev po vključevanju in z raznolikostjo glede na spol, starost, državo izvora in družinski status. Namen načrta je spremljati integracijske procese in politike z zbiranjem kvantitativnih in kvalitativnih podatkov ter jih evidentirati pri državnih organih.

VKLJUČENOST DRUŽBE PREJEMNICE

Cilj projekta »Diffondere diversita' rafforzare comunita'«, ki se izvaja v Italiji, je ustvarjanje delovnih mest za begunce in prosilce za azil v kmetijskem sektorju in podpora lokalnemu razvoju na podeželju. V projektu sodelujeta dve lokalni občini (občina Losine in občina Cerveno) in mreža ekoloških kmetovalcev Bio Distretto iz Valcamonice, ki jo sestavlja 40 malih podjetij. Projekt spodbuja preprosto, a učinkovito obliko delitve delovnih mest, pri kateri dve ali več podjetij združi svoje vire in delovno silo. V praksi kmetijske delavce pod rednimi pogoji zaposli skupina delodajalcev, ki si storitve delavca delijo vse leto. Ta ureditev zmanjšuje stroške dela, ustvarja nove zaposlitvene možnosti in podpira spodbujanje zaposlovanja v kmetijstvu pod poštenimi delovnimi pogoji. Poleg tega kmetijska podjetja postanejo del mreže, ki lahko sodelujočim podjetjem zagotovi prednosti. Pri izvajanju projekta ima dejavno vlogo tudi družba prejemnica, saj so vanj neposredno vključeni prostovoljno združenje malih kmetijskih podjetij, ki sodelujejo in se medsebojno podpirajo, ter mladi kmetje in njihove družine, ki dejavno podpirajo migrante v procesu integracije.

V Italiji dežela Emilija-Romanja sistematično spodbuja učenje drugega jezika in medkulturno posredovanje za vključevanje migrantov in beguncev v družbo ter se odziva na eksponentno povečanje tokov v zadnjih letih. Pri tem dežela sodeluje z javnimi šolami, neprofitnim sektorjem, občinami, drugimi javnimi organi in lokalnimi skupnostmi. Sodelovanje s civilno družbo se vzpostavlja v obliki večstopenjskega in strukturiranega partnerstva.

V Belgiji je prestolnica Bruselj sprejela akcijski načrt za boj proti rasizmu in diskriminaciji 2018–2020, s katerim želi ozaveščati o boju proti rasizmu in diskriminaciji ter vanj vključevati ministre in državne sekretarje. Načrt temelji na

23 konkretnih političnih ukrepov za oblikovanje družbe, v kateri imata strpnost in solidarnost med prebivalci osrednje mesto. Vzpostavljena je bila posvetovalna platforma za komunikacijo z vsemi bruseljskimi organizacijami civilne družbe, ki želijo sodelovati in delovati v okviru tega načrta.

Na Finskem je cilj projekta »Föreningsliv för alla« podpirati družbeno udejstvovanje migrantov s spodbujanjem njihovega vključevanja v finska združenja. Ta projekt zagotovi migrantom priložnost za učenje novega jezika zunaj šolskega okolja, vzpostavljanje lastnih neformalnih mrež in novih pomembnih stikov. Kot rezultat projekta je regija Jakobstad sprejela »dvosmerni« model integracije, v katerem sodelujejo tretji sektor in združenja.

V Turčiji je Oddelek za ženske, družino, izobraževanje in socialne storitve Mestne občine Gaziantep leta 2014 ustanovil skupnostni center Ensar. Zasnovan je bil kot varen prostor, v katerem se člani turške gostiteljske skupnosti in begunci srečujejo in se drug od drugega učijo novih veščin. IOM je skupnostni center Ensar začel podpirati leta 2017 s prenovo in sanacijo ter izvajanjem dejavnosti socialnega vključevanja in obšolskih dejavnosti. Center je dostopen vsem starostnim skupinam, spolom in narodnostim. Zagotovljene dejavnosti in storitve pozitivno vplivajo na skupnost, saj izboljšujejo komunikacijo med begunci in gostiteljsko skupnostjo, družabne dejavnosti pa spodbujajo povezanost in interakcijo.

LASTNIŠTVO IN SODELOVANJE

Na Švedskem je primer dobre prakse socialnega podjetništva Yalla Trappan, socialno podjetje za vključevanje v delo in ženska zadruga, ki jo vodi neprofitno združenje v Malmu. Zagotavlja usposabljanja za delo na treh področjih: kavarniške in gostinske storitve, šivalni studio ter storitve čiščenja in konferenčne storitve. Yalla Trappan uporablja model učenja skozi prakso za spodbujanje finančne neodvisnosti priseljenk, pri katerih obstaja veliko tveganje izključenosti s trga dela.

Na Finskem Finski svet za begunce organizira tečaj »spoznavanja države«, namenjen nedavno prispelim odraslim migrantom. Tečaj zagotavlja izčrpne informacije o bivanju, življenju in delu na Finskem. Udeleženci pridobivajo državljske veščine, ki so potrebne v državi, in se seznanijo z zgodovino finskega naroda. Cilj tega tečaja je, da begunci in migranti bolje spoznajo finsko družbo ter se seznanijo s svojimi pravicami in odgovornostmi v državi. Vsak tečaj vodi oseba, ki govori isti jezik kot udeleženci tečaja. Koncepti, učne metode in učbeniki so na voljo za neomejeno uporabo v občinah in izobraževalnih ustanovah. V razvojni fazi tega projekta so sodelovali ključni deležniki, med drugim občine helsinške regije ter ministrstvo za zaposlovanje in gospodarstvo. Občina Yildirim v Turčiji zagotavlja podporo beguncem na področju

zaščite, preživetja in socialne kohezije že od začetka prihodov sirskih beguncev v Turčijo. Občina je v okrožju ustanovila center za socialno kohezijo, kar je ena od prvih pobud za načrtno vključevanje beguncev v zagotavljanje storitev v turški občini.

Center prek strukturiranih dejavnosti, kot je terapija z igrami, združuje begunce in člane gostiteljske skupnosti, da bi se lažje povezali in premostili ter okrepili veščine reševanja težav. Organizirajo tudi dejavnosti ozaveščanja in širjenja informacij o dostopu do storitev. Poleg tega center zagotavlja podporo ženskim zadrugam, ki vključujejo članice begunke, da bi ženskam zagotovil možnost krepitev moči in samostojnosti.

PREBERITE VEČ: UPORABNO GRADIVO, REFERENCE

Skupščina evropskih regij (AER), Tuning of AMiD Outcomes to European Local Authorities, Access to Services for Migrants with Disabilities (AMiD), 2019

To poročilo ponuja vpogled v to, kako podpreti učinkovito upravljanje sprejema in vključevanja beguncev, prosilcev za azil in migrantov invalidov v EU.

Komisija EU, Toolkit on the use of EU funds for the integration of people with a migrant background, 2018

Namen tega priročnika je pomagati nacionalnim in regionalnim organom financiranja pri izvajanju politik vključevanja, namenjenih osebam z migrantskim ozadjem, z uporabo sredstev EU v programskem obdobju 2014–2020.

Huddleston, T., Bilgili, O., Joki, A. & Vankova, Z., MIPEX Migrant Integration Policy Index, Barcelona/Bruselj, 2015

Indeks politike vključevanja migrantov (MIPEX) je edinstven dolgoročni projekt, ki ocenjuje in primerja ukrepe vlad za spodbujanje vključevanja migrantov v vseh državah članicah EU in več državah, ki niso članice EU.

Uredniška ekipa EWSI, What measures are in place to ensure the long-term integration of migrants and refugees in Europe? evropska spletna stran za integracijo, 2020

Uredniška skupina EWSI je raziskala vrsto kazalnikov dolgoročnega vključevanja v vseh državah članicah EU in Združenem kraljestvu ter preverila obstoj ali razpoložljivost posebnih politik ali ukrepov za begunce.

Natale, F., Kalantaryan, S., Scipioni, M., Alessandrini, A. and Pasa, A., Migration in EU Rural Areas, Science for Policy report by the Joint Research Centre (JRC), Luksemburg, 2019

To poročilo zagotavlja kvantitativni pregled migracij na podeželju za celotno EU in prispeva k ozaveščanju o slabo raziskanem pojavu migracij na podeželju.

Wolffhardt A., Operationalising a comprehensive approach to migrant integration, RESOMA Discussion Policy Brief, 2019

Ta kratka predstavitev politike ReSOMA pojasnjuje pojem celovitega pristopa k vključevanju in podrobno obravnava posebne možnosti in omejitve lokalne ravni pri vključevanju migrantov. Predstavljenih je deset možnih, konkretnih in financiranih osrednjih točk za izvajanje celovitega in dolgoročnega pristopa v praksi.

Wolffhardt, A., Conte, C. & Huddleston, T., The European Benchmark for Refugee Integration: A Comparative Analysis of the National Integration Evaluation Mechanism In 14 EU Countries, Varšava/Bruselj, 2019

To poročilo NIEM predstavlja primerjalno, na kazalnikih temelječo oceno okvirov vključevanja beguncev, ki veljajo v 14 državah EU. Analiza se osredotoča na pravne kazalnike, kazalnike politike in kazalnike, ki merijo vključevanje, usklajevanje politike ter prizadevanja za sodelovanje in vključevanje družbe prejemnice.

Wolffhardt, A., Conte, C. & Huddleston, T., The European Benchmark for Refugee Integration: A comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries, Evaluation 1: Comprehensive Report, 2020

To poročilo NIEM predstavlja ključne podatke in razvoj na področju integracije beguncev v obdobju od 2017 do 2019, kot se odražajo v doseženih rezultatih raziskav, izvedenih v 14 sodelujočih državah.

6. SPLOŠNI KONTROLNI SEZNAM ZA RAZVOJ CELOVITE POBUDE ZA VKLJUČEVANJE IN INTEGRACIJO:

- Redno prepoznavajte potrebe in možnosti beguncev.
- Obravnavajte in odpravite jezikovne in administrativne ovire za dostop do svojih storitev.
- Svoje načrte in strategije prilagodite glede na potrebe in zmožnosti beguncev ter povratne informacije, ki jih prejmete od njih.
- Zagotavljajte storitve za spodbujanje socialno-ekonomske vključenosti beguncev po začetni fazi sprejema.
- Zagotavljajte raznolike možnosti financiranja za dolgoročno vključevanje.
- Begunce vključite v ocenjevanje, načrtovanje, izvajanje, spremljanje, prilagajanje in vrednotenje svojih storitev.
- Poskrbite, da bodo ranljive skupine sodelovale pri oblikovanju vaših storitev.
- Ranljivim posameznikom zagotovite enak dostop in enako raven podpore kot drugim beguncem.
- Po opravljeni storitvi prosite begunce za povratne informacije in jih redno obveščajte.
- Socialno, gospodarsko in kulturno vključevanje beguncev spodbujajte s podpiranjem prostovoljnih dejavnosti in vključevanjem lokalne skupnosti.
- Podprite lokalne pobude za begunce, na primer mentorstvo na področju prostega časa, izobraževanja, zaposlovanja, družine in administracije.
- Vzpostavite resnično partnersko sodelovanje med vsemi ustreznimi akterji na področju integracije, vključno z nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi, javnimi službami, socialnimi partnerji in civilno družbo.
- V sodelovanju z ustreznimi partnerji preglejte svoje delovanje, prakse, storitve in rezultate integracije.

7. KAZALNIKI ZA OCENJEVANJE KAKOVOSTI PRAKS INTEGRACIJE

Primeri dobrih praks v tej zbirki orodij bili večinoma izbrani kot vzorni, potem ko so bili ocenjeni v skladu z naslednjim seznamom meril in kazalnikov:

1. RAZSEŽNOST: VKLJUČEVALNOST IN SODELOVANJE

Kazalniki

Ali praksa zagotavlja, da so njene storitve dostopne različnim skupinam?

- Zagotavlja enake možnosti za svoje ciljne skupine (ženske in moške vseh starosti, specifične ciljne skupine LGBTIQ+ , invalide in osebe s posebnimi potrebami).
- Temelji na participativnem, vključujočem pristopu, ki upošteva enakost spolov, raznolikost in starost.
- Zagotavlja, da sta enakost in raznolikost bistveni del izvajanja storitev ob upoštevanju različnih potreb in zmožnosti.
- Zagotavlja ustrezne informacije o pobudi v različnih jezikih, oblikah in komunikacijskih kanalih, ki ustrezajo starosti, spolu in raznolikosti ciljnega občinstva.
- Pri izvajanju storitev se izvajajo razumne prilagoditve, ki upoštevajo posebne potrebe ciljne skupine (npr. zagotavljanje otroškega varstva za starše (samohranilce), posebne prilagoditve za invalide, zagotavljanje prožnih storitev ob prilagodljivem delovnem času, prilagojena in neformalna podpora za begunce).

Ali praksa vključuje dejavno sodelovanje družbe prejemnice?

- Integracijo obravnava kot dvosmerni proces in si prizadeva za spremembe tudi na strani družbe prejemnice (vedenje, norme, institucije).
- Predvideva dejavno vlogo družbe prejemnice pri izvajanju (npr. prostovoljci).
- Vključuje ukrepe za podporo sodelovanju z družbo prejemnico.

Ali praksa vključuje posvetovanja z upravičenci ter njihovo sodelovanje pri ocenjevanju, načrtovanju, izvajanju, spremljanju in vrednotenju ukrepa?

- Organizirajo se redna posvetovanja z begunci, da bi zagotovili njihov prispevek v celotnem programskem ciklu, od ocene do vrednotenja.
- Upravičencem se zagotavlja določeno nadomestilo za lažje posvetovanje.
- Zagotovljeni so ustrezni mehanizmi za pridobivanje povratnih informacij, v okviru katerih lahko upravičenci varno izrazijo svoje mnenje o kakovosti storitev.

2. RAZSEŽNOST: USTREZNOST IN DOPOLNJEVANJE

Kazalniki

Ali cilji prakse ustrezajo potrebam ciljnih skupin?

- Ugotavlja in analizira potrebe ciljne skupine (intervjuji/fokusne skupine s ciljno skupino, dokumentacijske raziskave, ankete).

Ali praksa zapolnjuje vrzel na področju podpore vključevanju?

- Ugotavljajo in analizirajo se obstoječe vrzeli v podpori integraciji ter oblikujejo ukrepi za odpravo teh vrzeli.
- Obstoječi ukrepi se dopolnjujejo z nadgrajevanjem in usklajevanjem.
- Od samega začetka poteka sodelovanje z upravičenci z namenom priprave dolgoročnega načrta vključevanja in olajšanja prehoda na glavne programe socialne zaščite, integracije in vključevanja.

Ali praksa temelji na razpoložljivih politikah, smernicah, zbirkah orodij in dobrih praksah na nacionalni in mednarodni/evropski ravni?

- Uporablja ustrezne smernice in orodja na nacionalni ravni in ravni EU/mednarodni ravni ter se sklicuje nanje.

Ali praksa vodi k sistemskemu izboljšanju, s tem da obravnava potrebe večine v ciljni skupini na ciljnem območju

- Prispeva h krepitvi zmogljivosti beguncev oziroma njihovih skupnosti.
- Prispeva h krepitvi zmogljivosti ustreznih institucij za podporo integraciji (npr. sprememba politike ali strategije, zakonodajna reforma, institucionalne reforme, reforme upravljanja, večja odgovornost za javne izdatke ali izboljšani postopki javnih posvetovanj).
- Obravnava diskriminacijo in informacijske vrzeli kot ovire za dolgoročno integracijo.
- Praksa omogoča nadgradnjo in vključuje konkretne načrte za širitev.

3. RAZSEŽNOST: UČINKOVITOST

Kazalniki

V kolikšni meri so (bili) cilji prakse realistični, spremljani, ocenjeni in doseženi?

- Dosega predvidene rezultate s konkretnimi rezultati.
- Ima jasen okvir rezultatov, ki olajša merjenje rezultatov in učinka s pametnimi kazalniki.
- Morebitna tveganja so bila upoštevana pri oblikovanju programa.
- Sistematično zbira ključne podatke o uspešnosti za redno spremljanje in analizo.
- Ocenjuje in pregleduje napredek pri doseganju ciljev.
- Analizira, ali ukrepi prispevajo k dolgoročnim trajnostnim spremembam pri integraciji.

4. RAZSEŽNOST: TRAJNOSTNI RAZVOJ

Kazalniki

Ali je praksa po zaključku ukrepa izkoristila njegove koristi?

- Pripravljen in v uporabi je dobro opredeljen načrt postopnega opuščanja za zagotovitev trajnostnih pozitivnih sprememb in uporabe izdelkov/rezultatov ukrepa.

Ali praksa pridobiva strukturna sredstva, podporo novih sponzorjev ali ustvarja lastna sredstva?

- V okviru ukrepa za zagotavljanje močne podpore za nadaljevanje po prenehanju primarnega financiranja vzpostavlja partnerstva in odnose z ustreznimi deležniki.
- Zagotavlja raznolike vire financiranja ter opredeljuje nove možnosti financiranja na ravni EU in nacionalni ravni za dolgoročno vključevanje (npr. prehod ali načrtovanje prehoda od projektnih pobud, ki so časovno omejene in odvisne od enega (zunanjega) donatorja, k celoviti večletni strategiji vključevanja na podlagi zagotovljenega financiranja ali različnih možnosti financiranja).
- Zagotavlja, da so na voljo človeški viri, strokovno znanje in infrastruktura za vzdrževanje storitev ob koncu ukrepa.

5. RAZSEŽNOST: PARTNERSTVO IN SODELOVANJE

Kazalniki

Ali ima praksa strategijo za vzpostavitev komunikacije in usklajevanja z drugimi ustreznimi akterji (npr. civilna družba, javni organi, zasebni sektor) za namene spodbujanja integracije migrantov ?

- Zagotavlja sodelovanje ključnih deležnikov v razvojni fazi.
- Ima razvito strategijo za njihovo sodelovanje v ukrepu in jo izvaja.

Ali praksa prispeva k razpravam o izboljšanju politik v podporo integraciji?

- Prispeva k razvoju celovitih strategij integracije, ki vključujejo nacionalne/regionalne/lokalne organe, izvajalce storitev in civilno družbo.
- Zagotavlja usklajevanje z ustreznimi partnerji (lokalnimi organi, nevladnimi organizacijami, socialnimi partnerji, raziskavami, institucijami itd.) pri pregledu delovanja, praks, storitev in rezultatov integracije.

To orodje za samoocenjevanje je bilo prevzeto iz ocenjevalne tabele MPG in prilagojeno za pobudo Trajnostne prakse vključevanja (SPRING), ki vam omogoča, da na evropski platformi predstavite svoje dobre prakse, preverjene z merili (www.integrationpractices.eu).

8. GLOSAR

Prosilec za azil: Prosilec za azil je posameznik, ki prosi za mednarodno zaščito. V državah z individualiziranimi postopki je prosilec za azil oseba, o čigar prošnji država, v kateri je ta oseba vložila prošnjo, še ni dokončno odločila. Vsakemu prosilcu za azil se nazadnje ne prizna status begunca, vendar pa je vsak begunec na začetku prosilec za azil.

Upravičenci do mednarodne zaščite: Posamezniki, ki jim je bil že dodeljen status begunca ali druga subsidiarna zaščita. V tem priročniku je beseda begunci uporabljena za obe kategoriji.

Upravičenci do subsidiarne zaščite: V skladu z zakonodajo EU so to posamezniki, ki ne izpolnjujejo pogojev za begunce, vendar bi jim ob vrnitvi v izvorno državo grozila resnična nevarnost, da utrpijo resno škodo, in ne morejo pridobiti zaščite izvirne države.

Dopolnilne poti: Varni in urejeni načini, ki dopolnjujejo preselitev beguncev ter omogočajo sprejetje beguncev v državo in zadovoljitev njihovih potreb po mednarodni zaščiti, pri čemer se lahko sami preživljajo, z namenom, da bi dosegli trajnostno in trajno rešitev.

Trajne rešitve: Načini, ki omogočajo zadovoljivo in trajno rešitev položaja beguncev preko zagotavljanja nacionalne zaščite njihovih državljanskih, kulturnih, ekonomskih, političnih in socialnih pravic.

Razprava v fokusni skupini: Metoda za zbiranje kvalitativnih podatkov ali informacij od skupine oseb, izbranih vnaprej po posebnih merilih.

Tujec: Ta kategorija na splošno vključuje vse osebe, ki so se začasno ali trajno in iz različnih razlogov odselile iz svojega prvotnega prebivališča.

Dobra praksa: Inovativna, zanimiva in navdihujoča praksa, ki jo je mogoče v celoti ali delno prenesti v druga nacionalna okolja. Dobre prakse, vključene v zbirko orodij, so opredeljene na podlagi ključnih meril v vsakem poglavju in petih ključnih splošnih kazalnikov: vključenost in sodelovanje; ustreznost in dopolnjevanje; učinkovitost; trajnost; partnerstva in sodelovanje.

Vključevanje: Proces spodbujanja in izboljšanja sodelovanja beguncev v družbi s tem, da se jim podelijo enake pravice kot državljanom, vzpostavijo vezi in prijateljstva, se lahko prijavijo na lokalno delovno mesto ali obiskujejo lokalne šole ter imajo dostop do različnih storitev, kot so stanovanja ali zdravstveno varstvo. V akcijskem načrtu Komisije EU za vključevanje in integracijo za obdobje 2021–2027 je navedeno, da »vključevanje vseh pomeni zagotavljanje, da so vse politike dostopne vsem in delujejo za vse, vključno z migranti in državljani EU z migrantskim ozadjem. To pomeni prilagajanje in preoblikovanje osrednjih politik potrebam raznovrstne družbe ob upoštevanju posebnih izzivov in potreb različnih skupin. Ukrepov za pomoč migrantov pri integraciji ni treba izvajati na račun ukrepov v korist drugim ranljivim ali prikrajšanim skupinam ali manjšinam, niti se ne bi smeli tako izvajati. Nasprotno, ti ukrepi prispevajo k temu, da politike na splošno postanejo bolj vključujoče.«

Integracija: Lokalna integracija v begunskem kontekstu je dinamičen in večplasten dvosmerni proces, ki zahteva prizadevanja vseh vpletenih strani, vključno s pripravljenostjo beguncev, da se prilagodijo družbi gostiteljici, ne da bi se jim bilo treba odpovedati lastni kulturni identiteti, in ustrezno pripravljenostjo skupnosti gostiteljic in javnih institucij, da sprejmejo begunce in zadovoljijo potrebe raznolikega prebivalstva (Izvršni odbor organizacije UNHCR, Conclusion on Local Integration No. 104 (LVI) – 2005).

Migranti: Osebe, ki so se odločile za selitev čez mednarodne meje, ne zaradi neposredne nevarnosti preganjanja, resne škode ali smrti, temveč izključno iz drugih razlogov, na primer zaradi izboljšanja svojih razmer z iskanjem možnosti za delo ali izobraževanje ali zaradi združitve z družino.

Mladoletniki: Osebe, ki še niso polnoletne in zato niso pravno samostojne. Ta izraz vključuje mladostnike. V skladu s Konvencijo o otrokovih pravicah je »otrok« oseba, ki je mlajša od 18 let, razen če veljavna zakonodaja določa nižjo starost. Konvencija o otrokovih pravicah enači pojem »otrok« s pojmom »mladoletnik«.

Participativni pristop: Pristop k razvoju in/ali upravljanju, pri katerem so ključni deležniki (in zlasti predlagani upravičenci) politike ali ukrepa tesno vključeni v proces opredeljevanja težav in prednostnih nalog ter imajo znaten nadzor nad analizo, načrtovanjem, izvajanjem in spremljanjem rešitev.

Prisilno razseljene osebe in osebe brez državljanstva: Vse osebe, katerim je UNHCR pristojen zagotavljati zaščito, rešitve in pomoč. To vključuje begunce, prosilce za azil, begunce v postopku vračanja, osebe brez državljanstva in v številnih primerih notranje razseljene osebe, vključno s tistimi, ki lahko prejmejo zaščito in pomoč tudi od države in drugih partnerjev.

Zaščita: Koncept, ki zajema vse dejavnosti, katerih cilj je doseči popolno spoštovanje pravic posameznika v skladu s črko in duhom prava človekovih pravic, begunskega prava in mednarodnega humanitarnega prava. Zaščita pomeni ustvarjanje okolja, ki spodbuja spoštovanje človeka, preprečevanje in/ali lajšanje neposrednih učinkov določenega vzorca zlorabe ter ponovno vzpostavitev dostojanstvenih življenjskih pogojev z odškodnino, vrnitvijo premoženja in rehabilitacijo.

Begunec: Oseba, ki izpolnjuje merila upravičenosti v skladu z veljavno opredelitvijo begunca, kot je določeno v mednarodnih ali regionalnih instrumentih za begunce, v okviru mandata UNHCR in/ali v nacionalni zakonodaji.

Preselitev: Premestitev beguncev iz države, v kateri so iskali zatočišče, v drugo državo, ki se je strinjala, da jih sprejme. Beguncem se običajno prizna pravica do azila ali druga oblika pravice do dolgoročnega prebivanja in imajo v mnogih primerih možnost, da pridobijo državljanstvo. Zato je preselitev trajna rešitev in orodje za zaščito beguncev. Je tudi praktičen primer mednarodne delitve bremen in odgovornosti.

Mandat UNHCR: Vloga in naloge UNHCR, kot so določene v statutu UNHCR in opredeljene v resolucijah Generalne skupščine Združenih narodov. Mandat UNHCR, kot je opredeljen v njegovem statutu, je zagotavljanje mednarodne zaščite in iskanje trajnih rešitev za begunce. UNHCR ima dodaten mandat v zvezi z vprašanji brezdržavljskosti, saj mu je bila ta vloga dodeljena s členom 11 Konvencije o zmanjšanju števila oseb brez državljanstva iz leta 1961. Generalna skupščina je urad zaprosila tudi, da podpira konvenciji o osebah brez državljanstva iz leta 1954 in 1961 ter pomaga preprečevati brezdržavljskost tako, da državam zagotavlja strokovne in svetovalne storitve v zvezi z zakonodajo in prakso na področju državljanstva.

Ranljive osebe: Telesno, duševno ali socialno prikrajšane osebe, ki morda ne morejo zadovoljiti svojih osnovnih potreb in zato potrebujejo posebno pomoč.

9. PRIPOROČILA

»Ta priročnik je koristno orodje, ki lokalnim organom pomaga pri načrtovanju, izvajanju in ocenjevanju njihovih praks vključevanja ter ponuja številne praktične zamisli o tem, kako v proces neposredno vključiti upravičence.«

Katharina Bamberg, svetovalka za politiko migracij in vključevanja pri mreži EUROCITIES

»Ta zbirka orodij ponuja koristne smernice za strokovnjake s področja vključevanja in integracije, ki temeljijo na načelih krepitve moči, sooblikovanja, maksimiranja potenciala raznolikosti in medkulturne interakcije. Priporočljivo branje za strokovnjake in prostovoljce Medkulturnih mest po vsem svetu.«

Irena Guidikova, vodja programov vključevanja in boja proti diskriminaciji, Svet Evrope

»Lokalne in regionalne oblasti so ključnega pomena za izvajanje uspešnih politik vključevanja na terenu, vendar so pri njihovem izvajanju prepogosto prepuščene same sebi. Priročnik za vključevanje UNHCR je v tem pogledu neprecenljivo orodje.«

Antje Grotheer, poročevalka Evropskega odbora regij o novem paktu o migracijah in azilu ter podpredsednica nemškega mestnega parlamenta v Bremnu

Mandat UNHCR: Vloga in naloge UNHCR, kot so določene v statutu UNHCR in opredeljene v resolucijah Generalne skupščine Združenih narodov. Mandat UNHCR, kot je opredeljen v njegovem statutu, je zagotavljanje mednarodne zaščite in iskanje trajnih rešitev za begunce. UNHCR ima dodaten mandat v zvezi z vprašanji brezdržavljskosti, saj mu je bila ta vloga dodeljena s členom 11 Konvencije o zmanjšanju števila oseb brez državljanstva iz leta 1961. Generalna skupščina je urad zaprosila tudi, da podpira konvenciji o osebah brez državljanstva iz leta 1954 in 1961 ter pomaga preprečevati brezdržavljskost tako, da državam zagotavlja strokovne in svetovalne storitve v zvezi z zakonodajo in prakso na področju državljanstva.

